

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย หมู่ที่ 12

นายภัทรฤกษ์ เพชรภักดี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

ภัทรฤกษ์ เพชรภักดี : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านป่าอ้อย หมู่ 12

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.ธีระสุด สุขกำเนิด

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย หมู่ 12 เพื่อการศึกษากองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย ว่าเงิน 1 ล้านบาท ที่ทางรัฐบาล
จัดสรรให้ เป็นกองทุนหมุนเวียน เพื่อพัฒนาอาชีพ การบริหารเงินกองทุน โดยบุคลากรในหมู่บ้าน
เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้าน มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง เศรษฐกิจฐานราก
ของประเทศได้รับการกระตุ้น และเพื่อศึกษาปัจจัยด้านต่าง ๆ ทั้งด้านบวก และด้านลบ ที่ส่งเสริม
และขัดขวาง การบรรลุเป้าหมายดังกล่าว การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย ผู้ประเมิน
โครงการได้ใช้กระบวนการเชิงระบบ ที่เรียกว่า “ซีพีพี โมเดล” (CIPP Model) โดยแบ่งการ
ประเมินออกเป็น 2 ระบบ คือ ระบบ A หมายถึง การประเมินการบริหารจัดการกองทุน
หน่วยระบบ B หมายถึง หน่วยระบบ การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ขั้นตอนการประเมิน
โครงการ คือ ศึกษาระเบียบ วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เก็บข้อ
มูล โดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบรายงาน บร.1 –บร.12 โดยการสังเกตและสัมภาษณ์ นำข้อ
มูลที่ได้มาประมวลสังเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุป ประชากรคือ ประชาชนบ้านป่าอ้อยที่มีอายุ 20 ปี
บริบูรณ์ ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ กรรมการกองทุน 15 คน สมาชิกกองทุน 61 คน ผู้ที่ยังไม่
ได้สมัครเป็นสมาชิก 85 คน ข้าราชการและผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน ปัจจัยกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย มี
สมาชิกทั้งหมด 79 คน ได้รับจัดสรรเงินจากรัฐบาล เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2545 มีสมาชิกเสนอ
โครงการขอกู้เงิน จำนวน 61 ราย ส่วนใหญ่ขอกู้เงินจากกองทุนไปเป็นทุนเพื่อประกอบอาชีพ และ
ตอนนี้ยังไม่สามารถประเมินโครงการได้ 100% ผู้ประเมินคาดหวังว่า สมาชิกส่วนใหญ่ คงสามารถ
นำเงินมาชำระคืนกองทุนได้เพื่อให้กองทุนเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านต่อไป

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

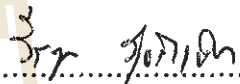
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

 (อาจารย์ ดร.ธีระสุต สุขกำเหนิด)

กรรมการสอบ

 (อาจารย์ อติชาติ วงศ์กอบลาก)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

 (รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)
 คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ เดือน 8 ต.ค. 2545 พ.ศ.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้ทำสารนิพนธ์ขอกราบขอบพระคุณ บุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งข้อมูลทางด้านวิชาการและด้านการดำเนินสารนิพนธ์ อาทิเช่น

- อาจารย์ ดร.ธีระสุด สุขกำเนิด อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- คณาจารย์ทุกท่านของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่ช่วยประสาทวิชาและให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- นายสมหมาย กาสสกุล ผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านป่าอ้อย ที่ให้ความช่วยเหลือด้านการปฏิบัติการในพื้นที่หมู่บ้าน
- อาจารย์สมศักดิ์ สมณะ ประธานกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุน ตลอดจน พ่อ แม่ พี่ น้อง บ้านป่าอ้อย ทุกท่านที่ช่วยอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ
- กลุ่มบัณฑิต โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการประสานงานด้านต่าง ๆ อาทิเช่น การจัดเวทีระดับหมู่บ้าน เวทีระดับตำบล ตลอดเวลาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติหน้าที่ที่ผ่านมา

ท้ายนี้ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา พี่ ๆ ที่ให้การเลี้ยงดู อบรม ให้กำลังใจ และส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้ทำสารนิพนธ์ทำสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ภัทรฤกษ์ เพชรภักดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของ โครงการ	2
กรอบแนวคิดทฤษฎี	2
วิธีดำเนินการ	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมิน โครงการ	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	5
นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ระเบียบกองทุนและชุมชนเมืองแห่งชาติ	5
ระเบียบต่างๆ เกี่ยวข้อง	6
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ	7
ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนบ้านป่าอ้อย	8
แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและ	
ชุมชนเมือง	12
การพิจารณาเงินกู้ยืมสำหรับกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	13
การพิจารณาเงินกู้จากคณะกรรมการกองทุนบ้านป่าอ้อย	14
หลักการประเมิน โครงการแบบ ซิฟพีโมเดล	15
การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	15
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมิน โครงการ	17
วิธีการประเมิน	17
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	18
ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการ	18
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	35
การเก็บรวบรวมข้อมูล	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	36
บทที่ 4 ผลการติดตามและประเมินโครงการ	38
ผลการประเมินบริบทระดับประเทศ	38
ผลการประเมินบริบทระดับท้องถิ่น	46
ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	52
ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	57
สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์	58
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	60
สรุป	60
วิธีดำเนินการ	60
ผลการดำเนินการ	61
อภิปรายผล	62
การเกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้	63
ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชนเป้าหมาย	63
ข้อเสนอแนะ	64
บรรณานุกรม	67
ภาคผนวก ก	68
ภาคผนวก ข	71
ภาคผนวก ค	74
ภาคผนวก ง	104
ประวัติผู้เขียน	157

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

นับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2540 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2545) ประเทศไทยของเราประสบกับสภาวะวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้ประเทศไทยขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สาเหตุของปัญหาและนับว่าเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาก็คือความยากจนของประชาชนไม่ว่าคนในชนบท หรือชุมชนเมืองก็คือการไม่มีทุนประกอบอาชีพ และขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลโดยการนำของ พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร จึงมีนโยบายเร่งด่วนให้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น เพื่อเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต ในการจัดตั้งกองทุนหนึ่งล้านต่อหนึ่งหมู่บ้านหรือหนึ่งล้านบาทต่อหนึ่งชุมชนในครั้งนีรวมทั้งสิ้น 74,881 กองทุน บ้านป่าอ้อยเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่ได้เข้าร่วม โครงการนี้

บ้านป่าอ้อย หมู่ 12 ตำบลวังไทร อำเภอบางขัน จังหวัดนครราชสีมา เดิมทีเป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้านวังไทร หมู่ 2 ตำบลวังไทร อำเภอบางขัน จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้ชื่อ “คุ้มป่าอ้อย” ต่อมาเมื่อปีพุทธศักราช 2542 ได้แยกตัวออกมาจัดตั้งเป็นหมู่บ้านใหม่โดยเปลี่ยนจากคุ้มป่าอ้อยมาเป็นบ้านป่าอ้อย การแยกตัวออกมาในครั้งนี้นั้น สืบเนื่องมาจากหมู่บ้านวังไทรเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ ทำให้ยากในการปกครอง ปัจจุบันบ้านป่าอ้อยมีประชากรอาศัยอยู่ทั้งหมด 130 ครัวเรือน มีบ้านทั้งหมด 127 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 650 คน เป็นชาย 320 คน เป็นหญิง 330 คน ประชากรในหมู่บ้านค่อนข้างยากจน มีอาชีพรับจ้างทั่วไป อาชีพทางการเกษตรกรรม เช่นทำไร่ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ มีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมดประมาณ 2,150 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ยังไม่มีเอกสารสิทธิ์เพราะเป็นพื้นที่ของทางราชการ (ทหาร) และเพื่อให้ทราบว่างกองทุนหนึ่งล้านบาทของบ้านป่าอ้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลมากน้อยเพียงใด จึงสมควรจัดให้มีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านโดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตที่เข้ามาประจำหมู่บ้าน เขียนเป็นรายงานการประเมินในรูปแบบของ “สารนิพนธ์”

(Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นศักยภาพความพร้อม ความสำเร็จ ตลอดจนจุดอ่อน จุดแข็ง เพื่อส่งเสริมและปรับปรุงแก้ไข และเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ของบัณฑิตที่เข้าร่วมโครงการ ได้เข้าใจถึงปัญหาของหมู่บ้านเพื่อหาแนวทางแก้ไข พัฒนาท้องถิ่นพัฒนาหมู่บ้านสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนของหมู่บ้านป่าอ้อย หมู่ 12 ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และเพื่อทราบว่าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหรือไม่

1. ศึกษาว่าท้องถิ่นชุมชนมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน ความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนได้จริงหรือไม่

2. ศึกษาว่าท้องถิ่นมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน โดยบุคลากรในหมู่บ้านหรือชุมชนเอง

3. ศึกษาว่าท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยการเรียนรู้ การคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตัวเอง มีการเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. กองทุนหมู่บ้านสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานราก และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคตได้จริงหรือไม่

5. เพื่อทราบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อกองทุนและปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านบวก และด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ว่ามีอะไรบ้างเพื่อจะได้ส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้กองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย บรรลุตามจุดประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กรอบความคิดทฤษฎี

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อยผู้เขียนสารนิพนธ์ได้ใช้กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดในการประเมินกองทุนในครั้งนี้ได้แก่ ต้นแบบทางความคิด เชิง

ระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยที่อักษรมีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก Context	คือ บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก Input	คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก Process	คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก Product	คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนของหมู่บ้านป่าอ้อยผู้ประเมินมีขั้นตอนดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาระเบียบ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
2. ศึกษาสภาพการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านป่าอ้อย ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยและเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุน
3. ผู้เขียนสารนิพนธ์ได้ใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า ซีพีพีโมเดล ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ มาวิเคราะห์กองทุนของหมู่บ้านป่าอ้อย และกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่ทำการเก็บข้อมูลในครั้งนี้
4. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลจากแบบ บร.1 – บร. 12 บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
5. นำข้อมูลที่ได้มาประมวลสังเคราะห์ตามประเด็นที่จะต้องเขียนสารนิพนธ์
6. ลงมือเขียน บทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรม และภาคผนวกจนสมบูรณ์ ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในจุดสารนิพนธ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการและการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2545

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลของการศึกษาการเรียนสารนิพนธ์ในครั้งนี้คาดว่าจะได้รับผลประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบว่ากรณีที่รัฐบาลมีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถช่วยพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ตามวัตถุประสงค์ของกองทุน ตามนโยบายที่รัฐบาลตั้งไว้จริงหรือไม่

2. ได้ทราบว่าท้องถิ่นที่ผู้ศึกษาเข้าไปศึกษาว่าคณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้านสามารถบริหารเงินกองทุนได้เอง ตลอดจนสมาชิกผู้จ่ายเงินจากกองทุนไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหรือไม่

3. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจ ปัจจัยต่าง ๆ ที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

4. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหาร การพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระหว่างหมู่บ้านและชุมชน ตลอดจนทัศนคติ ของประชาชนที่มีต่อ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5. ผู้ศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

สารนิพนธ์เล่มนี้ บัณฑิตผู้ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้รวบรวมและเรียบเรียงขึ้นจากข้อสรุปใน “เวทีระดมความคิดสาธารณะ” หัวข้อ กองทุนหมู่บ้าน ทำอย่างไรให้ยั่งยืน กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท จะเตรียมรับมืออย่างไร ของเวทีประชาคมของหมู่บ้านป่าอ้อย และข้อมูลต่าง ๆ ที่ปรากฏในสารนิพนธ์เล่มนี้ บัณฑิตผู้ประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านมีความมุ่งหวังที่จะเป็นสื่อกลางให้ทุกท่านที่สนใจได้รับรู้และเข้าใจ ถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์สำคัญของนโยบายกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท โดยยึดหลักตามระเบียบบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของรัฐบาลเป็นหลักสำคัญ และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้าง กระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้าง และพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตนเอง

หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จะต้องประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนในครัวเรือน การควบคุมดูแลตนเองในหมู่บ้าน ประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนทางสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ

2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนเงินอุดหนุน จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชนและกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการให้สอดคล้องและเกื้อกูลกัน

3. ตามแนวทางในการปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ให้หมู่บ้านชุมชนเมืองเป็น ศูนย์กลางในการพัฒนา โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุน ในด้านวิชาการและจัดการกองทุน

4. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้าน เศรษฐกิจสังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุน เพื่อ พัฒนาอาชีพ สร้างงานเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน

2. ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองโดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหา ของตนเอง และเสริมสร้างศักยภาพส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งสร้างเสริมภูมิคุ้มกัน ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชา ชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง ชาติ พ.ศ. 2544

2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและ บริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์นอกจากจะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว ผู้ทำสารนิพนธ์ยังใช้ระเบียบ ข้อบังคับในการจัดตั้งคณะกรรมการ ระเบียบการบริหารกองทุนตลอดจนข้อบังคับสำหรับสมาชิก ของกองทุนหมู่บ้านป้าอ้อยเป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนในครั้งนี้ด้วย

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ซึ่งมีทั้งหมด 2 หมวด และได้ศึกษาระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนบ้านป่าอ้อย ซึ่งประกอบด้วยดังนี้

หมวดที่ 1

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหมวดที่ 1 (ข้อ 6) ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่งแต่ไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ (ข้อ 7) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ในกรณีผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระผู้ทรงคุณวุฒิที่แต่งตั้งขึ้นมาแทนจากการแต่งตั้งของคณะรัฐมนตรีให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการ ซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว (ข้อ 8) นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ ตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย คณะรัฐมนตรีให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถได้รับบทยจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก (ข้อ 9) การประชุมของคณะกรรมการต้องมีคณะกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมดจึงจะครบองค์ประชุม ถ้าประธานไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานอาวุโส ตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดให้ถือเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มอีกเป็นเสียงเพื่อชี้ขาด

(ข้อ 10) คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

- กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและกองทุน
- จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหารงานกองทุน
- ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและบริหารกองทุน
- รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง

ข้อ 11 การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เขียนประชุมค่าตอบแทนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาเขียนประชุมและค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวดที่ 2

ว่าด้วยสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการสำนักนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะกรรมการ
- ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและ

ของกองทุน

- ดำเนินการประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อ

เตรียมความพร้อม

- จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการ

ดำเนินงานกองทุน

- พิจารณาเสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน

- ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องและรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินงานในส่วนบริหารเงินกองทุน

- รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

ระเบียบข้อบังคับกองทุน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย

เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาล บ้านป่าอ้อยจึงได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน เพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัย ออกอมเสียดสละ เอื้ออาทร เป็นไปด้วยความคล่องตัวมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดย

ส่วนรวม จึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบการเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อยไว้ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย”

ข้อ 2 ที่ตั้งของกองทุน บ้านเลขที่ 242/2 หมู่ 12 ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อ 3 ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไปคือวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2544

ข้อ 4 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

- (1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนแก่สมาชิก
- (2) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะและเงินฝาก
- (3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- (4) เพื่อพัฒนาจิตใจ สมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการคือ
 - เป็นคนมีความซื่อสัตย์
 - เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว
 - เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข
 - เป็นคนรู้จักสามัคคี

ข้อ 5 แหล่งที่มาของกองทุนประกอบด้วย

- (1) เงินที่ได้จากการจัดสรรจากรัฐบาลจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- (2) เงินกู้ยืม
- (3) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากเงินกองทุน
- (4) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- (5) เงินฝากสัจจะ
- (6) เงินค่าหุ้น
- (7) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- (8) เงินหรือทรัพย์สินอื่นใด ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติ

พันอื่นใด

ข้อ 6 คุณสมบัติของสมาชิก

- (1) เป็นผู้พำนัก หรือ พักอาศัยอยู่ในบ้านป่าอ้อย เป็นระยะไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน

- (2) เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความเข้าใจ ชอบด้วยหลักการของกองทุน
- (3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบกองทุน
- (4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการ ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- (5) อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
- (6) มีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นแต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

ข้อ 7 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- (1) ขึ้นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- (2) ผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 6 สามารถยื่นงานหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิก แล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครเป็นสมาชิก
- (3) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

ข้อ 8 สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพการเป็นสมาชิกตามเหตุต่าง ๆ ดังนี้

- (1) ตาย
- (2) ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- (3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- (4) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม
- (5) จงใจฝ่าฝืนระเบียบกองทุน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์ หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าประการใด
- (6) จงใจบิดเบือนความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
- (7) นำทรัพย์สินของกองทุน ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้
- (8) มีลักษณะหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 6

แบบติดตามสังเกตการณ์ คัดเลือกคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ถือเป็นกฎกติกาที่คนในหมู่บ้านและชุมชนจะต้องยึดถือเป็นหลักในการร่วมกันดูแลรักษา ให้กองทุนเป็นประโยชน์แก่คนในหมู่บ้านและชุมชนมากที่สุด เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 กล่าวว่

(1) แกนนำหมู่บ้านและชุมชนจัดเวทีชาวบ้านโดยเชิญตัวแทนครัวเรือนละ 1 คน หรือตัวแทนกลุ่มอาชีพ เข้าร่วมประชุมชี้แจงความเข้าใจเรื่องระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

(2) การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติประชุม เมื่อที่ประชุมกำหนดวิธีเลือกเสร็จแล้วให้ผู้ใหญ่บ้านและประชาคมหมู่บ้านตลอดจนคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ สนับสนุนให้เลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้านในการเข้าร่วมประชุมผู้มาเข้าร่วมประชุมจะต้องมีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องเป็นตามระเบียบ ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

(1) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปีก่อนวันรับคัดเลือก

(2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์

(3) เป็นผู้ปฏิบัติอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

(4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ

(5) ไม่เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

(6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้ทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก

(7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหาย อย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

(8) ไม่เป็นผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามรัฐธรรมนูญตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

(9) ไม่เป็นผู้เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4) การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย หมู่ที่ 12 ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จัดทำขึ้นเพื่อประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านเพื่อตอบสนองนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

- (1) จำนวนประชากรในหมู่บ้านมีทั้งหมด 650 คน
- (2) จำนวนครัวเรือนในชุมชน 130 ครัวเรือน
- (3) อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ประชากรในหมู่บ้านแต่ละครอบครัวประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอย่าง เช่น บางครอบครัวทำไร่ข้าวโพด และทำนาไปด้วย หรือบางครอบครัวทำไร่ข้าวโพด แต่ก็เลี้ยงวัวไปด้วย จึงสรุปการประกอบอาชีพของหมู่บ้านได้ดังนี้

- อาชีพทำนา 96 ครอบครัว
- อาชีพทำสวน 110 ครอบครัว
- อาชีพทำไร่ข้าวโพด 120 ครอบครัว
- อาชีพค้าขาย 8 ครอบครัว
- อาชีพรับราชการ 3 ครอบครัว
- อาชีพรับจ้างทั่วไป 75 ครอบครัว
- อาชีพปลูกผัก 42 ครอบครัว
- สวนน้อยหน้า 69 ครอบครัว

ผลผลิตของหมู่บ้านส่วนใหญ่จะส่งไปจำหน่าย ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สินค้าที่ส่งจำหน่ายเช่น ข้าว, ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์, น้อยหน้า, ผัก รายได้โดยเฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้านอยู่ประมาณ 30,000 – 50,000 บาทต่อปี

การเตรียมความพร้อมและการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

(1) จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 93 ครัวเรือน วันที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน วันที่ 25 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2544

(2) วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำหมู่บ้านจัดประชุมเสวนาแจ้งรายละเอียด และวัตถุประสงค์ให้ผู้เข้าร่วมประชุมทราบ และให้ผู้เข้าร่วมประชุมเสนอรายชื่อ เพื่อกคัดเลือกคณะกรรมการ และผู้ทรงคุณวุฒิ คุณสมบัติ ของคณะกรรมการและผู้ทรงคุณ

วุฒิจะต้องมี ความเสียสละ ความอดทน ความยุติธรรม และเป็นผู้พร้อมที่จะบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน เมื่อได้คณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิครบตามจำนวน นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ แล้วให้คณะกรรมการคัดเลือกกันเองว่าใครมีคุณสมบัติจะดำรงตำแหน่งอะไร และเมื่อทุกคนรู้ว่าตัวเองดำรงตำแหน่งอะไร ผู้เป็นประธานก็จะชี้แจงบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนแล้วแยกกันปฏิบัติหน้าที่และทุกวันที่ 5 ของเดือน คณะกรรมการ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องเข้าร่วมประชุมเพื่อสรุปปัญหาและหาแนวทางแก้ไข

(3) ส่วนที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านต้องการให้รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนคือ การจัดระบบการทำบัญชีเงินกองทุนหมู่บ้าน

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวดที่ 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

(1) สมาชิกตามข้อ 18 (3) ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้เงินอย่างชัดเจน

(2) คณะกรรมการกองทุนมีจำนวนในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติเห็นสมควรอนุมัติเงินรายใด เกินกว่ากำหนด ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินรายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท

(3) ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนอนุมัติเงินกู้ตามคำขอกู้ทั้งหมดหรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้เงินตลอดเงื่อนไข รายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคนเป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้เงินกับผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ และให้ผู้ขอกู้เงินที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีให้คณะกรรมการกองทุนทราบโดยเร็ว

(4) คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กองทุนกำหนด

(5) การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

(6) ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝาก และเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบของสมาชิก

(7) ในกรณีผู้คิดสัญญาไม่ชำระเงินคืนตามกำหนดเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาผู้ยืมเงินให้ผู้นั้นเสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุหรือข้อบังคับของกองทุน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตผ่อนผันจากคณะกรรมการเงินกู้

(8) ในกรณีผู้กู้เงินนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจเลิกสัญญาและเรียกเงินคืนพร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนโดยทันที ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมเพื่อลงมติของผู้กู้เงินที่นำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ พ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากยกเลิกสัญญา

การพิจารณาเงินกู้จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีเกณฑ์สำหรับพิจารณาเงินกู้ดังนี้

(1) ผู้มีสิทธิกู้เงินจากกองทุนจะต้องสมัครเป็นสมาชิกกองทุนจากคณะกรรมการกองทุน

(2) คณะกรรมการกองทุนคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นราย รายละ 20 บาท โดยสมาชิกจะต้องชำระเพื่อได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

(3) สมาชิกผู้มีสิทธิกู้เงินต้อง ถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน หุ้นหนึ่งหุ้นมีมูลค่า 10 บาท

(4) สมาชิกทุกคนจะต้องส่งเงินฝากสัจจะทุก ๆ เดือน เดือนละเท่า ๆ กันในวงเงินไม่ต่ำกว่ายี่สิบบาทต่อเดือน

(5) สมาชิกผู้กู้เงินต้องนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของกองทุน คือสร้างงานสร้างอาชีพหรือเอาไปใช้ในเหตุฉุกเฉินความจำเป็นเร่งด่วน

(6) วงเงินกู้ให้แก่สมาชิกรายหนึ่ง ไม่เกินสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้ รายใดเกินสองหมื่นบาท คณะกรรมการกองทุนต้องเรียกสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินต้อง ไม่เกินห้าหมื่นบาท

(7) เงินกู้ทุกประเภทต้องทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด

(8) หลักค้ำประกันเงินกู้ต้องให้สมาชิกกองทุนด้วย คือสองคนเป็นผู้ค้ำประกัน

(9) การชำระคืนเงินกู้ ให้ผู้กู้ส่งเงินคืน เต็มจำนวนพร้อมดอกเบี้ยครบในระยะไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับตั้งแต่วันทำสัญญา

(10) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ร้อยละหนึ่งต่อเดือน หรือร้อยละสิบสองบาทต่อปี

(11) ในกรณีผู้คิดสัญญาเงินกู้ ให้ผู้กู้เสียค่าปรับในอัตราร้อยละหนึ่งบาทต่อวัน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาต ให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุน

หลักการประเมิน โครงการรูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล

สตัฟเฟิลบิม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท (เอกสารชุดวิชาการประเมิน หน้า 90) ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์ ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

C ย่อมาจาก Context Evaluation คือ การประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล และความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

I ย่อมาจาก Input Evaluation คือ การประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพร้อมของทรัพยากร เช่น จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ

P ย่อมาจาก Process Evaluation คือการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

P ย่อมาจาก Product Evaluation เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารและการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่เพิ่มศักยภาพการบริหารและการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่บัณฑิตเข้าไปศึกษา เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็ง ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนเป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกองทุน โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อศึกษาหลักสูตร การจัดการและประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ แก่บัณฑิตที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ว่างงานในช่วงสภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยกำลังตกต่ำ ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับต่างอีกทางหนึ่งและส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาท้องถิ่นและบ้านเกิดของตัวเอง อีกทั้งบัณฑิตที่ผ่านโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

เมื่อได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่ การวิเคราะห์โครงการอย่างมีระบบ รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้วิจัยเป็นเครื่องมือ และผู้จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต” และสามารถนำหน่วยกิตไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือสามารถนำความรู้ตรงนี้ไปพัฒนาอาชีพ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

วิธีการประเมิน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ทำการประเมินกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย หมู่ที่ 12 ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อทราบและเข้าใจ สามารถอธิบายถึงภูมิหลัง หลักการ เหตุผล จุดอ่อน จุดแข็ง ของโครงการโดยเน้นสภาพความเป็นจริงของหมู่บ้านหรือชุมชนที่ผู้ทำสารนิพนธ์รับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็น ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหรือชุมชน บุคคลกลุ่มแรกที่เข้ามาอาศัยอยู่ การประกอบอาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม แหล่งสาธารณูปโภค รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งการได้มาของกองทุนหนึ่งด้านบาท การจัดตั้งคณะกรรมการ การได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับของกองทุน การรับสมาชิก พร้อมทั้งตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารจัดการ พัฒนาเกี่ยวกับกองทุน “บ้านป่าอ้อย” และการประเมินกองทุนบ้านป่าอ้อยครั้งนี้เป็นการประเมินในเชิงระบบ โดยใช้รูปแบบของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ซึ่งได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

C - Context Evaluation	คือ การประเมินสถานะแวดล้อม
I - Input Evaluation	คือ การประเมินปัจจัยนำเข้า
P - Process Evaluation	คือ การประเมินกระบวนการ
P - Product Evaluation	คือ การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น

- การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินหน่วยของบริบทหรือสภาพทั่วไปของชุมชน เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

- การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยเบื้องต้น การนำเข้าของหน่วยระบบ การบริหารจัดการส่งเสริมผู้รู้ และหน่วยระบบกิจการของผู้รู้ เพื่อการพิจารณาความเหมาะสม ของความพอเพียงของทรัพย์สิน หรือกองทุน เช่น จำนวนคน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนของการดำเนินการของโครงการ

- การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินของหน่วยระบบการบริหาร การจัดการ ส่งเสริมกระบวนการทั้งสองระบบคือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุน และ

หน่วยระบบกิจการของผู้กู้ เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินงานที่จะใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุงให้เกิดการดำเนินการครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

- การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation) เป็นการประเมินในหน่วยของการบริหารจัดการแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยของระบบการดำเนินกิจการผู้กู้เพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้น ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ใช้ประชากรในหมู่บ้านป่าอ้อย หมู่ที่ 12 ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จากประชากรทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านป่าอ้อยอย่างแท้จริง และมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ขึ้นไป มีทั้งหมด 403 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินโครงการในครั้งนี้คือ

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อยจำนวน 15 คน
- สมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ จำนวน 61 คน
- ชาวบ้านที่ยังไม่สมัครเป็นสมาชิกกองทุนจำนวน 85 คน
- ข้าราชการ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปรและตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล ตามรูปแบบการประเมินจากกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 เมื่อกำหนดเป็นตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีเก็บข้อมูลของการประเมิน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตทั้งระดับหมู่บ้าน และรายบุคคล (ผู้กู้) กรณีศึกษาบ้านป่าอ้อย ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง

ตารางที่ 1 การประเมินบริบท สภาวะแวดล้อม Context Evaluation (C)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน C ₁ ประวัติหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> ที่มาของชื่อหมู่บ้าน คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้าน อพยพมาจากที่ไหน เหตุใดจึง อพยพมา สภาพเดิมทางภูมิศาสตร์ของ หมู่บ้านมีสภาพอย่างไร อาชีพเดิม(หลัก/รอง)คืออะไร อาชีพเดิมที่เลิกทำแล้วคือ อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงด้าน สาธารณูปโภคเกิดขึ้นปีไหน (ถนน, ไฟฟ้า, ประปา) 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสใน หมู่บ้าน ผู้นำกลุ่ม อาชีพ ข้อมูลที่มีการ บันทึกไว้แล้ว 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.1 ศึกษาจาก เอกสาร เช่น จปฐ. กชช2ค.
C ₂ สภาพ ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> ลักษณะที่ตั้งหมู่บ้าน อาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น แผนที่หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> ข้อมูลจาก เอกสาร หมู่บ้าน ผู้นำชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> ศึกษาจาก เอกสาร เช่น แผนที่ ตำบล การสำรวจพื้นที่ สัมภาษณ์
C ₃ สภาพเศรษฐกิจ และสังคม	<ol style="list-style-type: none"> อาชีพหลักและอาชีพรองของ ชาวบ้าน จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนที่ดินทำกินโดยเฉลี่ย จำนวนและประเภทร้านค้าใน หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน สถานีอนามัย โรงเรียน เกษตรตำบล หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.1 สังเกต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C ₄ วัฒนธรรม	5. จำนวนโรงสีในหมู่บ้าน 6. โรงเรียนในหมู่บ้าน (จำนวนครู/นักเรียน) 7. โรคที่เจ็บป่วย 8. สถานที่รักษาเมื่อเจ็บป่วย		
C ₅ สถานทรัพยากร	1. จำนวนวัด/โบสถ์/มัสยิด 2. จำนวนพระ/เณร/บาทหลวง 3. ภาษาพื้นบ้าน 4. ประเพณีที่สำคัญ 5. ความเชื่อค่านิยมต่าง ๆ (ศาลปู่ตา)	1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้อาวุโส 3. ชาวบ้าน 4. เจ้าอาวาส	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สังเกต
C ₆ ผู้นำ การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. ประเภทผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 2. กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน 3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ (ชื่อ, อายุ, ความเชี่ยวชาญ)	1. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. สังเกต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C ₇ โครงการพัฒนาที่ผ่านมา	1. โครงการของภาครัฐ 2. โครงการของภาคเอกชน 3. โครงการที่ชาวบ้านทำขึ้นเอง (ชื่อ โครงการ/กิจกรรมโครงการ) (ย้อนหลัง 5 ปี)	แผนการพัฒนา ของ อบ.ต.	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.1
C ₈ ความเข้มแข็ง ของชุมชน	1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่ม เติม 6. จำนวนอาชีพที่เลี้ยงครอบครัว ได้ 7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม/เสวนา สม่ำเสมอ 10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12. การจัดทำแผนงานแก้ปัญหา ชุมชน	1. ชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.2
<u>ระดับรายบุคคล</u>			
C ₁ อาชีพเดิม	1. อาชีพหลัก/รอง 2. ผลการประเมินอาชีพเดิม (เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัว)	1. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้านที่ได้ รับเงินอนุมัติ	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่ม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C ₂ สมาชิกในครอบครัว	3. ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ 1. สมาชิกในครอบครัวและรายละเอียด เช่น จำนวน,อายุ,สถานภาพสมรส,ระดับการศึกษา,ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครอบครัว, การมีงานทำ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C ₃ สภาพการอยู่อาศัย	1. มีบ้านเป็นของตนเองหรือไม่ ถ้าไม่มีพักอาศัยอย่างไร	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สังเกต 2. สัมภาษณ์
C ₄ รายได้ของครอบครัว	1. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน 2. ความเพียงพอของรายได้ต่อรายจ่าย	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C ₅ หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงิน	1. จำนวนหนี้สินที่มีอยู่ก่อนกู้เงินกองทุน 2. สาเหตุของการมีหนี้สิน แหล่งเงินกู้	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตารางที่ 2 การประเมินปัจจัยนำเข้า Input Evaluation (I)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
I ₁ นโยบาย ระเบียบ กองทุนฯ	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายละเอียดของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี 2. รายละเอียดของระเบียบกองทุนหมู่บ้านฯ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ระเบียบสำนักนายกฯ 2. ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาจากเอกสาร
I ₂ การประชาสัมพันธ์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ช่วงเวลาที่มีการประชาสัมพันธ์ 2. ประเภทสื่อในการประชาสัมพันธ์ 3. ความทั่วถึงในการประชาสัมพันธ์ 4. เนื้อหาในการประชาสัมพันธ์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำชุมชน 2. ชาวบ้าน 3. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 4. ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน 5. เอกสารประชาสัมพันธ์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจากเอกสาร
I ₃ คณะ อนุกรรมการ ระดับอำเภอที่ เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนคณะอนุกรรมการ 2. องค์ประกอบคณะอนุกรรมการ 3. สัดส่วนกรรมการภาคประชาชน 4. การปฏิบัติหน้าที่ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาชุมชน 2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I ₁ คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. จำนวน 2. คุณสมบัติ 3. วิธีการได้มา 4. การพ้นจากตำแหน่ง 5. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกอง ทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. ศึกษาจาก เอกสาร
I ₂ การเตรียมความ พร้อมของคณะ กรรมการกองทุน หมู่บ้าน	1. วิธีการในการเตรียมความ พร้อม 2. เนื้อหาในการเตรียมความ พร้อม 3. จำนวนครั้งในการเตรียมความ พร้อม 4. หน่วยงาน/องค์กรที่ทำหน้าที่ ในการเตรียมความพร้อม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ส่วนราชการ 3. ชาวบ้าน 4. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.3,บร.9 2. สัมภาษณ์คณะ กรรมการกองทุน
I ₃ เงินกองทุนหนึ่ง ล้านบาท	1. วันที่ได้รับอนุมัติ 2. การเก็บรักษาเงิน	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
I ₄ เงินทุนสะสม อื่น	1. ประเภท/จำนวน/ที่มาและการ เก็บรักษาเงินทุนสะสมอื่น ๆ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
I ₅ บัณฑิตกองทุน	1. ประวัติส่วนตัว ชื่อ,วุฒิการ ศึกษา,อายุ,เพศ,ภูมิลำเนา,สถาน ภาพ, ความสามารถพิเศษ 2. บทบาทหน้าที่	1. บัณฑิตกอง ทุนหมู่บ้าน 2. คู่มือนักศึกษา	1. ศึกษาตนเอง 2. ศึกษาจาก เอกสาร

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับรายบุคคล I ₁ จำนวนเงินกู้	1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11
I ₂ จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้	1. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ 2. ที่มาของเงินทุน	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่ม
I ₃ วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11
I ₄ สถานที่/วัสดุ/อุปกรณ์ และวัสดุคิบในการประกอบอาชีพ	1. สถานที่วัสดุอุปกรณ์และวัสดุคิบในการประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สังเกต
I ₅ ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ	1. ความรู้และทักษะที่มีอยู่	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่ม
I ₆ จำนวนแรงงาน	1. จำนวนแรงงานที่ใช้ในการประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตารางที่ 3 การประเมินกระบวนการ Process Evaluation (P)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน P ₁ การจัดทำ ระเบียบกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระบวนการในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชาวบ้าน
P ₂ การจัดทำเอกสารขึ้นทะเบียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เอกสารขอขึ้นทะเบียน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
P ₃ ระบบบัญชี	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนบัญชีที่จัดทำ 2. ชื่อบัญชี เช่น บัญชีลูกหนี้, บัญชีเงินสัจจะ 3. ความเป็นปัจจุบัน 4. ผู้จัดทำ 5. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีกองทุน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน			
P ₄ การรับสมัคร	<ol style="list-style-type: none"> 1. ช่วงเวลาในการรับสมัครและเหตุผล 2. ค่าธรรมเนียมการรับสมัครและเหตุผล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มจากคณะกรรมการ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
P ₅ การหมดสมาชิกภาพ	3. ขั้นตอนการรับสมัครและเหตุผล 4. คุณสมบัติของผู้สมัครและเหตุผล 5. ปัญหาและอุปสรรค 1. การหมดสมาชิกภาพและเหตุผล	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. เอกสารด้านทะเบียนสมาชิก	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
P ₆ ประเภทสมาชิก	1. การกำหนดประเภทสมาชิกและเหตุผล	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. เอกสารด้านทะเบียนสมาชิก	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
P ₇ การทำทะเบียนสมาชิก	1. ความเป็นปัจจุบันในการจัดทำทะเบียนสมาชิก 2. ปัญหาและอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 4. เอกสารโครงการขอกู้เงินกองทุน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร (ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
P ₈ กิจกรรมการกู้เงินกองทุนฯ	<ol style="list-style-type: none"> ขั้นตอนในการขอกู้ เอกสารประกอบการขอกู้ ปัญหาและอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการ สมาชิก 	<ol style="list-style-type: none"> สังเกตการณ์ ศึกษาเอกสารระเบียบกองทุน
P ₉ การคัดเลือกผู้กู้	<ol style="list-style-type: none"> หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกและเหตุผล วิธีการคัดเลือกและเหตุผล ปัญหาและอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 สัมภาษณ์เพิ่มเติม
P ₁₀ การโอนเงินให้ผู้กู้	<ol style="list-style-type: none"> ขั้นตอนในการโอนเงิน ปัญหาและอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ <p>หลักฐานการโอนเงิน</p>	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ ศึกษาจากเอกสาร
P ₁₁ การชำระหนี้	<ol style="list-style-type: none"> ขั้นตอนในการรับชำระหนี้ ปัญหาและอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ส่งเงินคืน เอกสารในการส่งเงินคืน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ ศึกษาจากเอกสารระเบียบกองทุน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
<p><u>การส่งเสริมการ</u> <u>ใช้เงินกู้</u> P₁₂ การแนะนำวิธี ทำธุรกิจ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้แนะนำ 2. ประเด็นในการแนะนำ 3. วิธีในการแนะนำ 4. จำนวนครั้งในการแนะนำ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้านที่ได้ รับเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
<p>P₁₃ การช่วยหา ตลาด</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ที่ช่วยหาตลาด 2. วิธีการในการส่งเสริมการ ตลาด 3. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้านที่ได้ รับเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
<p>P₁₄ ตรวจสอบการ ใช้จ่ายเงินกู้</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ที่ทำการตรวจสอบ 2. วิธีการตรวจสอบ 3. จำนวนครั้งในการตรวจสอบ 4. ปัญหาและอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้านที่ได้ รับเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
<p>P₁₅ ทำรายงานและ เผยแพร่ผลงาน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทรายงานที่จัดทำ 2. ประเภทผลงานที่มีการเผยแพร่ 3. วิธีการเผยแพร่ผลการดำเนิน งาน 4. ปัญหาและอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและ ชาวบ้าน 3. เอกสารการจัด ทำรายงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาเอกสาร

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
P ₁₆ การจัดสรรผลประโยชน์	1. สัดส่วนในการจัดสรรและเหตุผล	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาเอกสาร
P ₁₇ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน	1. ประเภทเครือข่าย 2. กลุ่มคนที่เข้าร่วมเครือข่าย 3. วิธีการสร้างเครือข่าย 4. ความพึงพอใจของผู้ที่เข้าร่วมเครือข่าย 5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างเครือข่าย 6. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน 3. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 4. บัญชีการจ่ายเงิน	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกตแบบมีส่วนร่วม
ระดับบุคคล			
P ₁ การใช้จ่ายเงิน	1. รายละเอียดของการใช้จ่าย	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
P ₂ การหาความรู้เพิ่มเติม	1. วิธีการหาความรู้เพิ่มเติม	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สังเกตจากการเสวนาตามแบบ บร.6

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
P ₃ การหาตลาด	1. วิธีการหาตลาด 2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำในการหาตลาด	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีการใช้จ่ายเงิน	1. สัมภาษณ์
P ₄ การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน	1. การจัดทำบัญชี (มี/ไม่มี) 2. ผู้ที่ช่วยเหลือ แนะนำการจัดทำบัญชี		1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 4 การประเมินผลผลิต Product Evaluation (P)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
O ₁ จำนวนสมาชิก	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนสมาชิกเดิม (ณ วันเริ่มก่อตั้งกองทุน) 2. จำนวนสมาชิกที่มีการเพิ่มขึ้น/ลดลง 3. เหตุที่สมาชิกเพิ่มขึ้น/ลดลง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม 3. ศึกษาจากเอกสาร
O ₂ จำนวนผู้ได้เงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนครั้งที่มีการอนุมัติให้กู้ 2. จำนวนผู้ยื่นกู้และได้รับอนุมัติให้กู้แต่ละครั้ง 3. จำนวนผู้ยื่นได้รับอนุมัติให้กู้ต่อจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 4. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ <p>จำแนกตาม บร.4 ข้อ 5</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
O ₃ ยอดเงินที่ให้กู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยอดเงินที่ผู้มากู้และยอดเงินที่ได้รับอนุมัติแต่ละครั้ง 2. ยอดเงินที่ได้อนุมัติให้กู้ทั้งหมด 3. ยอดเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติจำแนกตาม บร.4 ข้อ 5 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
O ₄ จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด 2. จำนวนผู้ที่ไม่ชำระคืนตามกำหนด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
O ₃ ยอดเงินที่มี การชำระคืน	3. การแก้ไขปัญหาเมื่อผู้กู้ไม่ ชำระคืนตามกำหนด 1. ยอดเงินผู้ชำระคืน จำแนก เป็นเงินต้น, ดอกเบี้ยและค่าปรับ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีกองทุน	3. ศึกษาจาก เอกสาร 1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
O ₄ กองทุนสะสม	1. ยอดเงินกองทุนสะสม แยก ตามประเภทผู้กู้, จำนวนผู้กู้ 2. การใช้ประโยชน์กับกองทุน สะสม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีเงินฝาก กองทุนสะสม	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
O ₅ การใช้เงินตาม วัตถุประสงค์	1. จำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ 2. จำนวนผู้กู้เงินที่ใช้เงินไม่เป็น ไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ 3. เหตุผลที่ไม่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ผู้ตรวจสอบ สอบ
O ₆ ทัศนคติของ ชุมชนต่อกองทุน	1. ทัศนคติต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเชิงบวกและลบ 2. ทัศนคติต่อกองทุน 1 ล้านบาทในเชิงบวกและลบ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและ ชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.9 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
O ₉ การเกิดเครื่อง ข่ายขององค์กรการ เรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทเครือข่ายที่เกิดขึ้น 2. กิจกรรมของเครือข่ายที่เกิดขึ้น 3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดองค์กรเครือข่าย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. บัณฑิตกอง ทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายงานการ ปฏิบัติงานของ บัณฑิตกองทุน
O ₁₀ การเรียนรู้เพื่อ การพึ่งพาตนเอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประสิทธิภาพการเรียนรู้จาก การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน 2. ประสิทธิภาพการเรียนรู้จาก การเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและ ชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดเวทีแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น และแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ตาม แบบ พร.10
O ₁₁ ความเข้มแข็ง ของชุมชนที่เกิด จากกองทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม 6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพ 7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุมเสวนาสมาสมาจอ 10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12. การจัดทำแผนแม่ข่ายแก้ ปัญหาชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกและ ชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตาม แบบ พร.2 2. จากการสังเกต

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับบุคคล O₁ ผลที่ได้ตาม วัตถุประสงค์ของ การกู้เงิน - ผลทางตรง - ผลทางอ้อม	13. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติของชาวบ้าน 1. ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ 1. ประสิทธิภาพ 2. การยอมรับจากชุมชน	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 1. สัมภาษณ์ จัดเวทีฯตามแบบ บร.10

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านป้าอ้อย ผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าไปร่วมทำงาน และศึกษาโดยการสัมภาษณ์ เข้าร่วมสังเกตการณ์เวทีสัมมนาต่าง ๆ ในระดับตำบล โดยใช้เครื่องมือแบบรายงานต่าง ๆ (บร.) ในคู่มือโครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์ โดยแบบ บร.ต่าง ๆ ดังนี้

- แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน)
- แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานปฏิบัติงานรายเดือน)
- แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกกรณี)

2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยใช้แบบ บร. ต่าง ๆ ดังนี้

- แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลจัดเวที กลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน)
- แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

นอกจากวิธีแบบรายงานต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ผู้ทำสารนิพนธ์ยังได้เข้าร่วมสังเกตการณ์ในการจัดกิจกรรมของชุมชน เช่น การแข่งขันกีฬา เพื่อความสามัคคีระดับตำบล ซึ่งตำบลวังไทรได้จัดการแข่งขันกีฬาประจำตำบลขึ้นทุกปี และจะจัดในช่วงต้นเดือนเมษายนของทุกปี ตำบลวังไทรมีทั้งหมด 14 หมู่บ้าน และทุกหมู่บ้านก็จะส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แนวทางการเก็บข้อมูลในการประเมินโครงการกองทุน บ้านป่าอ้อย ไม่ได้เคร่งครัดในวิธีวิจัยที่จะมุ่งควบคุมการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แต่มุ่งให้ได้เนื้อหาสาระและข้อหลักวิชาที่รวบรวมมาได้ ดังนั้นจึงไม่ได้แสดงวิธีโดยละเอียดในการเก็บข้อมูล วิธีการที่ใช้เก็บในการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ประกอบด้วยหลายวิธี ดังนี้

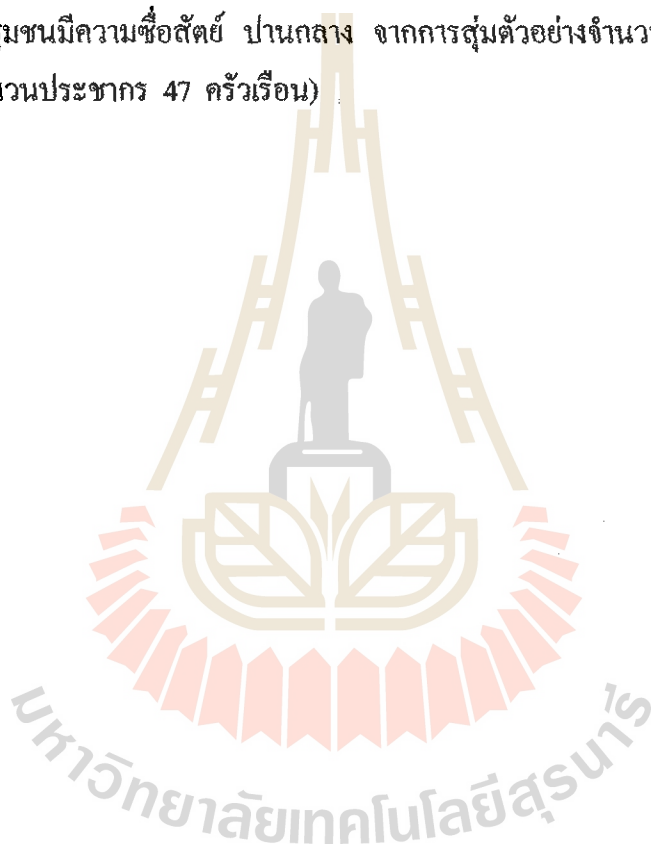
1. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยเก็บจาก เอกสารการจัดตั้งกองทุน กชช.2ค จปฐ. เอกสารการขอกู้เงินจากสมาชิกกองทุน
2. การดำเนินการสัมภาษณ์ เช่น การสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน กรรมการกองทุน สมาชิกกองทุน และประชาชนทั่วไปในหมู่บ้านที่มีคุณสมบัติที่พร้อมจะเป็นสมาชิกกองทุน แต่ยังไม่ได้สมัครเป็นสมาชิกกองทุน ซึ่งได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ
3. การสังเกต สภาพทั่วไปของชุมชน สังเกตพฤติกรรมของบุคคลในชุมชนในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความสามัคคีของคนในชุมชน ลักษณะการเป็นผู้นำของชุมชน
4. การเข้าร่วมสนทนากลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพทำไร่ข้าวโพด กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์
5. การศึกษารายกรณี เช่น การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายกรณีของสมาชิกของผู้กู้เงินจากกองทุน ว่านำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

การทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้จัดทำได้ทำการจัดระบบและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเก็บข้อมูลที่ได้อีกด้วยวิธีต่าง ๆ และได้้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน ถ้าพบว่ามีข้อมูลแตก

ต่างกัน ก็จะทำการตรวจสอบแหล่งที่มา หรือแหล่งอื่น ๆ ที่มีความเชื่อถือได้ จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงและจัดเกลาจนได้ประเด็นที่ชัดเจน แต่ข้อมูลบางตัวที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ในบางครั้งก็มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้การหาค่าร้อยละ เช่น แบบรายงาน บร.2 และบร.7 เช่น ในเรื่องความสามัคคีและความซื่อสัตย์ของคนในชุมชน จากจำนวนประชากรในชุมชนทั้งหมด 130 ครัวเรือน จากการสุ่มตัวอย่างประชากรร้อยละ 50

1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีกันมาก จากการสุ่มตัวอย่างจำนวน 85 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 70.5 (จำนวนประชากร 60 ครัวเรือน)
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ ปานกลาง จากการสุ่มตัวอย่างจำนวน 85 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 55 (จำนวนประชากร 47 ครัวเรือน)

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

บริบทระดับประเทศ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบด้วย การรายงานข้อมูลตามกรอบทฤษฎี ชิพโมเดล (CIPP Model) ซึ่งจะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์ตัดสินค่า “ดี - เลว” ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการนำเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ความยากจนของประเทศ

ประเทศไทยในอดีตเป็นประเทศหนึ่งที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ประเทศหนึ่ง คนไทยในอดีตอยู่กันแบบครอบครัวใหญ่ ทั้งพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นครอบครัวแบบขยายในการดำเนินชีวิต หรือวิถีชีวิตของสังคมไทยในอดีตเป็นสังคมแบบพึ่งพาตนเอง อยู่อย่างเพียงพอในระบบเศรษฐกิจแบบยังยืนอยู่กับธรรมชาติ พึ่งพาธรรมชาติที่เอื้ออำนวย มีความสมบูรณ์ ดังคำกล่าวที่ว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” ลักษณะเด่นทางสังคมเป็นสังคมที่เอื้ออาทรและถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ถึง 8 แม้จะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง คือเศรษฐกิจมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาในการกระจาย รายได้ไปสู่ประชาชนไม่ทั่วถึง จึงก่อให้เกิดผลกระทบในด้านอื่นตามมาอีกมากมาย เช่น ปัญหาสุขภาพจิต สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อาชญากรรม สภาพครอบครัวเกิดการแตกแยก สังคมเกิดการอ่อนแอ เพราะการอพยพแรงงานไปทำงานต่างถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการหนีสังคมชนบท เข้าสู่แรงงานอุตสาหกรรมเป็นต้น ปัญหาดังกล่าวพบว่าแนวคิดในการพัฒนามุ่งเฉพาะด้านเศรษฐกิจด้านเดียวนั้นไม่เพียงพอ จึงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการพัฒนาที่ขาดสมดุล โดยความสำเร็จเฉพาะเชิงปริมาณ แต่ขาดความสมดุลด้านคุณภาพ จุดอ่อนของการพัฒนาที่สำคัญคือ ระบบบริหารทางเศรษฐกิจ การเมือง และราชการ ยังเป็นศูนย์รวมอำนาจ และขาดประสิทธิภาพ ระบบกฎหมายล้าสมัย นำไปสู่ปัญหาเรื้อรังของประเทศ คือการทุจริต ประพฤติมิชอบ ที่เกิดขึ้นในภาครัฐและในภาคธุรกิจเอกชน ขณะเดียวกัน

ภาคการศึกษาของไทยยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ไม่สามารถปรับตัวรู้ทันวิทยาการสมัยใหม่ ทั้งฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยอ่อนแอ ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนานวัตกรรม รวมทั้งความสามารถในการบริหารจัดการธุรกิจยังคงด้อยประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ ความยากจน และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่รุนแรงขึ้น ได้สร้างความขัดแย้งในสังคมขึ้น นอกจากนี้ความอ่อนแอของสังคมไทยที่ตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยม ได้ก่อให้เกิดปัญหา

ทางศีลธรรมและปัญหาทางสังคมไทยมากขึ้น (สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 2525 - 2549 หน้า ข) ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 จึงได้ปรับปรัชญาพัฒนาการพัฒนามาเป็น “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐบาล ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อก้าวต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมหรือสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม INSTITUTE FOR SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES DEVELOPMENT (SMEs) เป็นนโยบายที่เหมาะสมกับประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมอย่างเช่นประเทศไทย ย่อมมีกิจการต่าง ๆ ดำเนินธุรกิจอยู่โดยทั่วไป ทั้งธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และธุรกิจขนาดย่อม จากผลการศึกษาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ INTERNATIONAL LABOR ORGANIZATION (ILO) (ขั้นพื้นฐานการพัฒนาธุรกิจด้วยตนเอง พ.ศ. 2543 - พ.ศ.2545) ปี 2542 ได้พบว่าธุรกิจขนาดย่อมของประเทศไทยเป็นฐานสำคัญของระบบเศรษฐกิจเพราะเป็นธุรกิจที่มีปริมาณมากที่สุด และมีการจ้างงานถึงกว่า 90% ของการจ้างงานทั้งหมดของประเทศ ธุรกิจขนาดย่อมจึงถือเป็นกลุ่มธุรกิจที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก ดังนั้นการประกอบธุรกิจขนาดย่อมให้มีความมั่นคง เจริญเติบโตและอยู่รอด ได้จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ฉะนั้นนโยบายการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จึงเป็นฐานสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ให้ประชากรในประเทศหันมาเป็นผู้ประกอบการ โดยการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตัวเองมาใช้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการนำเอาภูมิ

ปัญญาชาวบ้านหรือท้องถิ่นมาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับธุรกิจของตนเองให้อยู่ได้ เมื่อมีผู้ประกอบการเกิดขึ้นมากเท่าไร นั่นก็หมายถึงการจ้างงานมากขึ้น ประชากรระดับฐานรากของประเทศก็จะมั่งคั่ง และมิบังจายในการซื้อสินค้ามาสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งถือว่านโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นนโยบายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศให้กลับมาดีขึ้นอีกครั้ง

3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนเพิ่มมากขึ้น เกิดความขัดสน ด้านรายได้ในการยังชีพ ประกอบกับ ภาวะเศรษฐกิจโลกที่คาดว่ายังมีแนวโน้ม ที่จะชะลอตัวต่อไปอีกระยะหนึ่ง จึงต้องปรับฐานเศรษฐกิจของประเทศให้เข้มแข็ง และสามารถขยายตัว ต่อเนื่องอย่างมีคุณภาพ

รัฐบาลจึงมีนโยบาย ที่จะยกระดับนโยบายด้านการค้า ต่างประเทศจากการเน้นเพียงเร่งรัดการส่งออก ในทุกระดับสู่การพัฒนาเครือข่าย การตลาดเข้าสู่ตลาดโลก และสามารถตอบสนองความต้องการ ของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลง ได้อย่างทันการณ์ ทั้งนี้โดยในด้านการพาณิชย์ จะสนับสนุนและผลักดันให้ภาคเอกชน ยกระดับความพร้อมในการเผชิญ การแข่งขันเสรีในเวทีการค้าระหว่างประเทศ การพัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศไทย เป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้าสินค้า และบริการในภูมิภาค และเป็นศูนย์กลางการแสดงสินค้าระหว่างประเทศ ส่งเสริมการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเร่งปรับปรุงประสิทธิภาพ การบริหารราชการของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ ในด้านการค้าสินค้า และบริการจะส่งเสริมให้กิจการของไทย สามารถครอบครองเทคโนโลยี และทรัพย์สินทางปัญญาที่มาจากแหล่งอื่น แล้วนำมาพัฒนาสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้สามารถทำการผลิต ที่มีความหลากหลายกว่าของเดิม ส่งเสริมธุรกิจค้าปลีกขนาดกลาง และขนาดเล็กให้สามารถดำรงอยู่ได้ กำหนดมาตรการดูแลธุรกิจขนาดใหญ่ ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนabatบาท ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้อง สำหรับในด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการค้าเสรีในการค้าระหว่างประเทศ เน้นบทบาทเชิงรุกในเวทีการค้า และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ สนับสนุนและผลักดันนโยบายการค้าเสรีของเขตการค้าเสรีอาเซียน ส่งเสริมการค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน และการค้าชายแดน การพัฒนาไปสู่ฐานการผลิตสินค้าหรือการให้บริการร่วมกันในภูมิภาค อีกทั้งจะส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลด้านการค้า และการลงทุนและวิเคราะห์ผลกระทบต่าง ๆ เพื่อ

ประโยชน์ต่อการกำหนดทิศทาง และยุทธศาสตร์ของนโยบายต่างประเทศ รวมทั้งการเจรจาการค้า และการลงทุนระหว่างประเทศ

1) ด้านการพาณิชย์

สภาวะเศรษฐกิจโลก ที่ถดถอย ทำให้ไทยต้องประสบ กับภาวะการส่งออกที่ลดลง รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อเผชิญหน้า กับภาวะดังกล่าว โดยให้ความสำคัญ ต่อการผลักดัน การส่งออกสินค้า ที่เกี่ยวกับการเกษตรและเกษตรแปรรูป โดยได้ตั้งเป้าหมายการส่งออกสินค้า อาหารจากสัดส่วนร้อยละ 8 ในปี 2543 เป็นร้อยละ 12 ในปี 2547 และลดการพึ่งพาดตลาดหลัก โดย ผลักดันการส่งออก ไปยังตลาดใหม่ให้เพิ่มขึ้น จากปัจจุบันที่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 30 ให้เป็นร้อย ร้อยละ 40 ในปี 2547 ในการบริหารการส่งออก รัฐบาลได้ดำเนินการในเรื่องของการบริหารการส่งออก ข้าว โดยได้เจรจายกข้าวรัฐบาลกับรัฐบาล กับฟิลิปปินส์ เกาหลีเหนือ อิหร่าน บรูไน รวมมือเรื่อง ข้าวกับเวียดนาม อินเดีย ปากีสถาน เพื่อรักษาเสถียรภาพราคาข้าวในตลาดโลก ส่งเสริมการส่งออก ข้าวหอมมะลิไทย สำหรับการบริหารการส่งออกมันสำปะหลัง ได้เปิดให้ส่งออกโดยเสรีและให้ผู้ ส่งออก ไปสหภาพยุโรปต้องแจ้งเป็นผู้ส่งออก เพื่อติดตามปริมาณการส่งออก ไปสหภาพยุโรปให้ อยู่ภายใต้พันธกรณีการเกษตรองค์การการค้าโลก โดยสหภาพ ฯ ผูกพันปริมาณนำเข้าผลิตภัณฑ์มัน สำปะหลังจากไทยไว้ จำนวน 21 ล้านตัน ในระยะเวลา 4 ปี เฉลี่ยปีละ 5.25 ล้านตัน กำหนดให้มีการ ตรวจสอบสัดส่วนปริมาณผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ในครอบครองของผู้ส่งออก ส่วนการบริหารการ ส่งออกสิ่งทอ ได้ร่วมประชุมกลุ่มผู้ส่งออกสิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่มระหว่างประเทศ (ITCB) เพื่อให้ ผู้นำเข้าสิ่งทอปฏิบัติตามพันธกรณี WTO และลดเลิกข้อกีดกันทางการค้าที่มีอยู่ และให้มีการเปิด เสรีทางการค้าสิ่งทออย่างแท้จริงปี2548

รัฐบาลยังได้พัฒนาระบบการบริหารการส่งออก โดยใช้คอมพิวเตอร์ โดยได้เปิดการ ให้บริการออกหนังสือรับรอง การส่งออกสินค้าสิ่งทอในโควตา ด้วยระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data Interchange : EDI) และได้ขยายการให้บริการ สำหรับสิ่งทอนอก โควตาด้วย ได้มีการแก้ไขปัญหาอุปสรรค ในการส่งออกสินค้า ไม่ว่าจะในเรื่องของการ ที่สหรัฐ อเมริกาประสบผลสำเร็จ ในการวิจัยพัฒนาพันธุ์ข้าวหอมมะลิไทย ซึ่งรัฐบาลได้มีหนังสือถึงหน่วย งานที่เกี่ยวข้องในสหรัฐ ฯ ชี้แจง และขอป้องกันมิให้นำพันธุ์ข้าวดังกล่าวไปพัฒนา แก้ไขปัญหา เกี่ยวกับสินค้าที่เกี่ยวข้อง กับสุขอนามัยกับแอฟริกาใต้ สหรัฐอเมริกา ฟิลิปปินส์ สหภาพยุโรป และ ญี่ปุ่น นอกจากนี้ได้มีการตั้งผู้แทนการค้า กิตติมศักดิ์เพื่อช่วยส่งเสริมการส่งออกสินค้าไทย ไป ตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดใหม่ๆ ใช้กลยุทธ์การขยายการค้า กับประเทศที่เป็นประตูการค้า (Gateway)สู่ประเทศอื่นๆ ผลักดันมาตรการเร่งรัด และติดตามแก้ปัญหาการส่งออก ผลจากการ

ดำเนินการต่างๆ ดังกล่าว ทำให้ภาวะการส่งออกของไทย ลดลงไม่รุนแรงมากอย่างที่คาดการณ์ไว้ จากเดิมที่คาดไว้ว่าจะลดลง ร้อยละ 8.1 แต่ข้อเท็จจริงลดลงเพียง ร้อยละ 6.5

2) ด้านการค้าสินค้าและบริการ

ในการส่งเสริม ผู้ประกอบการธุรกิจในประเทศ รัฐบาลมีแนวนโยบาย ที่จะให้มีผู้ประกอบการธุรกิจ รู้จักค้าขายมากขึ้น มีการประกอบกิจการค้าขายแข่งขัน กันอย่างเป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็ธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือขนาดเล็ก เพื่อให้ประโยชน์แก่ประชาชนผู้บริโภค โดยฝึกอบรม คนไทยให้รู้จักการเริ่มต้นประกอบธุรกิจ เป็นผู้ประกอบการอย่างมืออาชีพ รวมทั้งการแก้ไขกฎหมาย เพื่อพัฒนาระบบธุรกิจค้าปลีกทั้งระบบ นอกจากนี้ได้พัฒนาผู้ประกอบการ และระบบการค้าระดับชุมชนให้มีความเข้มแข็ง มีความสามารถในการแข่งขันในเชิงพาณิชย์ได้ดีขึ้น ให้การสนับสนุนการจัดตั้งร้านค้าชุมชน พัฒนาการค้าปลีกขนาดกลาง และขนาดเล็กในภูมิภาค โดยจะจัดทำร้านค้าต้นแบบ เพื่อเป็นตัวอย่าง ดำเนินการเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจร้านค้าปลีกขนาดเล็ก ผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา ได้จัดจ้างที่ปรึกษาพัฒนาธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็กในชุมชน จะจัดให้มีร้านค้าต้นแบบใน 4 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ขอนแก่น และสงขลา ภายในเดือนมีนาคม 2545 ได้ยกร่างกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจค้าปลีกเสร็จแล้ว

เพื่อเป็นการสนับสนุนการคิดค้นใหม่ๆ และปกป้องการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ได้จัด ให้มีการประกวดการออกแบบผลิตภัณฑ์ของคนไทย ฝึกอบรมให้ความรู้ และประชาสัมพันธ์ให้คนไทย ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญา โดยการจดทะเบียน ไว้เพื่อจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ทั้งในและต่างประเทศ ได้ออกตรวจจับกุมผู้กระทำความผิด และดำเนินคดีอย่างจริงจัง

3) ด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

รัฐบาลได้เร่งเจรจาการค้ากับประเทศต่างๆ เพื่อเปิดตลาดสินค้าเกษตรให้มากขึ้น ให้มีการลดการอุดหนุนภายใน และการส่งออกที่บิดเบือนการค้า ขยายแนวความคิดในการทำการค้าแบบหักบัญชี ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาได้มีการลงนามทำการค้าแบบหักบัญชีกับ 5 ประเทศ คือ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ปากีสถาน และปาปัวนิวกินี และอยู่ระหว่างดำเนินการอีก 6 ประเทศ สนับสนุนการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน กับประเทศคู่ค้าสำคัญ สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง ผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ และการเป็นหุ้นส่วนทางการค้า(Strategic Partner) กับหลายประเทศ การรักษาสีทธิประโยชน์ทางการค้าของไทย โดยได้ขอผ่อนผันแก่สหรัฐอเมริกา ไม่ให้ระงับสิทธิ GSP สินค้าไทยกรณี De Minimis Waivers จำนวน ๕ รายการ ได้สำเร็จ จัดประชุมจัดทำกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าภายใต้ WTO จนถึงขณะนี้สามารถตกลงกันได้ เกี่ยวกับการผลิตสินค้าประมาณ

2,000 รายการ ดำเนินมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด และการอุดหนุนสินค้า ตั้งแต่วันที่ 26 กุมภาพันธ์-30 พฤศจิกายน 2544 ได้มีการลงนาม ในสัญญาการค้าต่างประเทศแทน จำนวน 13 สัญญา วงเงินในสัญญา 1,933.46 ล้านบาท ส่งเสริมการค้าชายแดน ให้ประเทศไทย เป็นประตูการค้าเชื่อมโยงกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จัดโครงการ“เปิดคลินิกการค้าชายแดน สัญจร” (สตูล ศรีสะเกษ สงขลา มุกดาหาร เชียงราย) เพื่อรับข้อร้องเรียนต่างๆ ที่เกี่ยวกับการค้าชายแดน และดำเนินการแก้ไขปัญหาดต่อไป ศึกษาและสำรวจศักยภาพ และช่องทางการกระจายสินค้าชายแดน โดยจัดเจ้าหน้าที่ไปสำรวจ เส้นทางทางขนส่งสินค้าไทย-ลาว-จีนตอนใต้ ผลงานที่สำคัญในการเจรจาการค้า ในระดับโลกและภูมิภาค สามารถผลักดันการเจรจา สินค้าเกษตรตามเป้าหมายที่ไทยต้องการ โดยให้มีการลดและเลิกมาตรการกีดกัน ทางการค้าสินค้าเกษตร ให้เปิดตลาดสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น ขยายความคุ้มครองให้ครอบคลุม ถึงสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเพิ่มสินค้าข้าวหอมมะลิ และไหมไทย ในช่วงมกราคม-ตุลาคม มูลค่าการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน มีจำนวน 2.98 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 22.68 ซึ่งเป็นมูลค่าการค้าชายแดน ประมาณเกือบครึ่งหนึ่ง มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.72 (<http://oneyear.thaigov.go.th/>)

4. สภาวะแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

เดิมประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ถูกมองไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ แต่ในช่วงที่ผ่านมาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมากโดยปราศจากการจัดการดูแลอย่างเหมาะสมซึ่งปัจจุบัน ได้ก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมและไม่ยั่งยืนอย่างรุนแรง ทรัพยากรดิน ป่าไม้ ป่าชายเลน ประมง และชายฝั่งถูกนำมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยไม่มีการฟื้นฟูอย่างจริงจัง ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในภาวะเสื่อมโทรมส่งผลกระทบต่อสมดุลของระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ทรัพยากรน้ำเกิดปัญหาความขาดแคลน การใช้สารเคมีทางการเกษตรมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำและดิน ขณะเดียวกันการขยายตัวของการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและบริการ ตลอดจนการลงทุนด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการเป็นไปอย่างไร้ระเบียบและขาดทิศทางอย่างเหมาะสม ได้ก่อให้เกิดทำลายสิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในหลายพื้นที่ของประเทศ นอกจากนี้การขยายฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วไม่มีมาตรฐานการประกอบกิจการที่เหมาะสมและไม่ได้บังคับใช้มาตรฐานการควบคุมมลพิษอย่างจริงจังได้ทำให้เกิดปัญหามลพิษที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน โดยตรงมากยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549:63) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดเป้าหมาย การบริหารการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดังนี้

1. ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพรวมทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมบริหารทรัพยากรธรรมชาติ การป้องกัน รวมทั้งการเฝ้าระวังรักษาคุณภาพและสิ่งแวดล้อมและการก่อมลพิษ

2. อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่กับการใช้ประโยชน์ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ พื้นที่ป่าชายเลนไม่ต่ำกว่า 1.25 ล้านไร่ ลดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินไม่น้อยกว่า 5 ล้านไร่ และฟื้นฟูปรับปรุงดินเปรี้ยว ดินเค็ม และขาดอินทรีย์วัตถุไม่น้อยกว่า 10 ล้านไร่ ภายในปี 2549

3. รักษาสภาพแม่น้ำหลักทุกสายให้มีปริมาณออกซิเจน ละลายไม่ต่ำกว่า 2 มิลลิกรัม ต่อลิตร ตลอดทั้งปี และฟื้นฟูน้ำทะเลชายฝั่งให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน กำจัดและลดกากของเสียอันตรายจากภาคอุตสาหกรรม และชุมชนให้เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของปริมาณของเสียที่อันตราย ให้มีการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักวิธีไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจังหวัดทั้งหมด

4. คุ้มครอง ป้องกัน ฟื้นฟู และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมไม่ต่ำกว่าปีละ 50 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่าปีละ 15 แห่ง

5. ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

วิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2541 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศอย่างรุนแรงทำให้ประชากรภายในประเทศได้รับผลกระทบกันอย่างถ้วนหน้า ทำกิจการต่าง ๆ ทั้งภาคอุตสาหกรรมรวมถึงสถาบันทางการเงินหลายแห่งได้ปิดกิจการลงทำให้ประชากรในประเทศเกิดการว่างงานขึ้นเป็นจำนวนมาก จากผลสรุปแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2541 – 2549 : 5 – 6) ผลกระทบจากวิกฤติที่มีต่อคนและสังคม ได้ก่อให้เกิดปัญหาคุณภาพ ชีวิตของคนไทยเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะปัญหาความยากจน การเป็นหนี้สินของประชาชนและความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ที่รุนแรงขึ้น กล่าวคือ ภาวะความยากจน ที่มีแนวโน้มลดลงมาโดยตลอดในช่วงก่อนวิกฤติ กับเพิ่มสูงขึ้น จากร้อยละ 11.4 ของประชากรทั้งประเทศ หรือคิดเป็นจำนวนคนยากจน 6.8 ล้านคนในปี 2539 เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.9 หรือคิดเป็นจำนวน 9.9 ล้านคน ในปี 2542 และในช่วงเวลาเดียวกันการกระจายรายได้ก็แย่ลง โดยกลุ่มคนที่มีรายได้น้อยที่สุด 20% แรกมีสัดส่วนรายได้ลดลงจากร้อยละ 4.2 เหลือร้อยละ 3.8 ขณะที่กลุ่มคนที่มีรายได้สูงสุด 20% แรกมีสัดส่วนรายได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 56.5 อีกทั้งจำนวนคนว่างงานก็มีเพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงก่อนเกิดวิกฤติเกือบ 1 ล้านคน นอกจากนี้ยังมีปัญหาในภาคอสังหาริมทรัพย์ ปัญหาหนี้สาธารณะและปัญหาการขาดงบประมาณ นอกจากนี้เศรษฐกิจไทยยังมีการพึ่งพิงทุนเทคโนโลยี และตลาดต่างประเทศสูง ฐานการผลิตของประเทศอ่อนแอไม่มีภูมิคุ้มกันที่เพียงพอ

6. บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท

ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เริ่มปรับตัวเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงจากชนบทสู่เมือง แต่การจัดการพื้นที่ ที่แยกส่วนการพัฒนาชนบทและเมืองออกจากกันทำให้ขาดการเชื่อมโยงทั้งทางด้านนโยบาย และการปฏิบัติ ผนวกกับนโยบายการบริหารแบบรวมศูนย์ ที่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนและท้องถิ่น ส่งผลให้เศรษฐกิจการเมือง มีการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกมากกว่าก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองและชนบทมากขึ้น ทั้งทางด้านกระจายรายได้และการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ตลอดจนคุณภาพและการกระจายบริการสังคม โดยการเติบโตของเมืองไม่ได้มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาชนบทเท่าที่ควร สภาพดังกล่าวทำให้ภาคชนบทเจริญเติบโตไม่เท่าเทียมกับเกิดภาวะความยากจน ทั้งยังขาดความเชื่อมโยงโลกภายนอก ขณะภาคการเกษตรซึ่งเป็นฐานการผลิตที่สำคัญ มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง ขาดการอนุรักษ์ฟื้นฟู และเสื่อมโทรมลง ประกอบกับแรงจูงใจจากรายได้นอกภาคเกษตร ทำให้คนชนบทต้องอพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อแสวงหาโอกาสที่ดีขึ้น ในการประกอบอาชีพในเมือง โดยไม่มีระบบผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม นำไปสู่ความเสื่อมโทรมของสภาวะสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของคนทั้งในเมืองและชนบท (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549 : 49)

7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

วิกฤติที่ประเทศเผชิญในช่วง พ.ศ.2540 – 2543 ได้ก่อให้เกิดกระแสการทบทวนแนวทางการพัฒนาประเทศกันอย่างกว้างขวาง การทบทวนที่สำคัญเรื่องหนึ่งคือ เรื่องของการนำมรดกวัฒนธรรมและภูมิปัญญาซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนไทยในแต่ละชุมชนนำกลับมาใช้เป็นฐานความคิดใหม่เพื่อเผชิญหน้ากับวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น การที่ประเทศไทยของเราประสบปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจเราไม่สามารถปฏิเสธได้ก็คือ การที่ประชาชนภายในประเทศของเรานำวัฒนธรรมจากต่างประเทศ และการนำสินค้าจากต่างประเทศมาใช้ เช่น การแต่งตัว น้ำหอม กระเป๋า เสื้อผ้า ซึ่งบางสิ่งก็กล่าวมานี้ สินค้าภายในประเทศเรานั้นก็มีคุณภาพไม่ด้อยกว่าสินค้าต่างประเทศเลย

ฯพณฯ ขวน หลีกภัย ได้ให้ทัศนะคติเกี่ยวกับความนิยมไทย (วัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ 2544 : 41) ว่าค่านิยมที่ให้น่ารักในความเป็นไทย ไม่ละทิ้งวัฒนธรรมและประเพณีของไทย และท่านได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรณรงค์นิยมไทยอีกว่า ควรมีการเริ่มที่พร้อม ๆ กันทั้งผู้ใหญ่และเด็กเพราะผู้ใหญ่จะเกิดความนิยมไทยก็ต้องมีการปลูกฝังกันแต่เยาว์วัย ประเทศไทยกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ การรับวัฒนธรรมตะวันตกโดยปราศจากการเลือกสรรกับ

การละเลยวัฒนธรรมไทย ด้วยการปลุกจิตสำนึกเยาวชนไทยให้หันมาสนับสนุนค่านิยมแบบไทย ๆ การใช้สินค้าไทย การผลิตที่เกิดจากภูมิปัญญาไทย หากมองในแง่เศรษฐกิจ วัฒนธรรมของแต่ละประเทศ เป็นลักษณะจำเพาะของประเทศนั้น ๆ การที่คนนิยมเดินทางท่องเที่ยวประเทศต่าง ๆ เพื่อไปเสพวัฒนธรรม เช่น โบราณสถาน ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน อาหารพื้นเมือง ศิลปวัฒนธรรม ศิลปะการแสดง เหล่านี้ล้วนเป็นสินค้าวัฒนธรรม วัฒนธรรมจึงเป็นบ่อเกิดทางเศรษฐกิจที่สำคัญ จากแนวคิดของศาสตราจารย์นายแพทย์ ประเวศ วะสี ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม (วารสารวัฒนธรรมไทย ฉบับที่ 2 ประจำเดือนธันวาคม 2544 – มกราคม 2545 : 9) ได้กล่าวว่า “จุดแข็งที่สุดของเราที่คนอื่น ไม่มีก็คือคุณวุฒิทางวัฒนธรรม” พร้อมทั้งได้ให้คำนิยามของวัฒนธรรมว่า หมายถึง วิธีการดำรงชีวิตทั้งหมด จึงรวมถึงความเชื่อ ระบบคุณค่า อาชีพ การกิน การอยู่ การแต่งตัว ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะ ตลอดจนนิสัยใจคอ และวิถีแก้ไขปัญหา การดำรงรักษาสุขภาพ หรือการแพทย์พื้นบ้าน เหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจทั้งสิ้น

บริบทระดับท้องถิ่น

คำว่า “ท้องถิ่น” (LOCALITY) มาจากคำว่า “ท้อง” ผสมกับคำว่า “ถิ่น” คำว่า “ท้อง” ตามความหมายในที่นี้ หมายถึง บริเวณหรือแอ่ง อันเป็นแหล่งที่อยู่ของบางสิ่งบางอย่าง โดยรวมอยู่กันเป็นกลุ่ม หรือเป็นชุดที่มีความเชื่อมโยงกันภายใน เช่น ท้องนา ท้องทุ่ง ท้องน้ำ เป็นต้น ส่วนคำว่า “ถิ่น” หมายถึง สถานที่อันเป็นที่อยู่อาศัย หรือตั้งถิ่นฐานในลักษณะถาวรหรือกึ่งถาวรของสิ่งที่มีชีวิตใดชนิดหนึ่ง ซึ่งความหมายในที่นี้ หมายถึง คนหมูใดหมู่หนึ่งหรือเฉพาะกลุ่มที่อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างถาวร เมื่อรวมความหมายของคำทั้งสองคำเข้าด้วยกัน คำว่า “ท้องถิ่น” จึงหมายถึง บริเวณอันเป็นที่ตั้งถิ่นฐานและการดำเนินชีวิตของหมู่คนหนึ่งซึ่งในที่นั้น ๆ นอกจากจะมีตัวคนจำนวนหนึ่งแล้ว ยังต้องมีสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยสำหรับการดำเนินชีวิตของคน เช่น ทรัพยากร ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น (อ้างในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตฯ 2545 : 44)

สำหรับการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ผู้จัดทำได้เข้าไปศึกษาสภาพภูมิศาสตร์ระดับท้องถิ่นของบ้านป่าอ้อย สภาพป่า แหล่งน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้าน ชุมชน และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน) ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ประชาชนในหมู่บ้านป่าอ้อยตามประวัติศาสตร์ อพยพมาจากบ้านจันทึก ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เหตุที่อพยพมาเพราะเมื่อ ประมาณ 40 กว่าปีที่แล้วทางรัฐ

บาลได้ทำการปิดเขื่อนลำตะคอง ทำให้พื้นที่ส่วนหนึ่งของหมู่บ้านจันทิกเกิดน้ำท่วมจึงทำให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบในครั้งนี้ต้องหาที่อยู่ที่ทำกินใหม่ จากการสัมภาษณ์ สายสนิท กาสสกุล (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2544) ที่อาวโสที่สุดในหมู่บ้าน อายุ 90 ปี และเป็นบุคคลกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านที่ยังมีชีวิตอยู่ นายสนิท เล่าว่า บุคคลกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านมีด้วยกัน 4 ครอบครัว คือครอบครัวนายสนิท กาสสกุล , ครอบครัวนายพรหมณ์ พลจันทิก , ครอบครัวนายจรูญ ยิ่งสวัสดิ์ , ครอบครัวนายสุทร ษ์องดี เข้ามาครั้งแรกรั้นสภาพพื้นป่าเป็นป่าดงดิบ ประกอบอาชีพครั้งแรกคือ ถางป่าทำไร่ ปลูกข้าวโพด การตั้งถิ่นฐานครั้งแรกที่เข้ามาอยู่นั้นจะพากันสร้างบ้านบนพื้นที่ทำกินของตัวเอง บ้านแต่ละหลังจะห่างกันประมาณ 1-2 กิโลเมตร และจะสร้างบ้านอยู่ริมฝั่งคลอง ซึ่งคลองน้ำนี้ชาวบ้านจะเรียกชื่อว่า “คลองหินลับ” ปัจจุบันคลองน้ำนี้เป็นแหล่งน้ำที่สำคัญมากสำหรับหมู่บ้าน เพราะเป็นแหล่งน้ำทำการเกษตรของประชาชนในหมู่บ้าน อุปนิสัยของประชาชนบ้านป่าอ้อย เป็นคนที่รักความสงบไม่ชอบทะเลาะเบาะแว้งรุกรานหรือสู้รบกับใคร และเป็นคนรักพวกพ้อง การประกอบอาชีพจะทำตามที่เคยทำกันมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ คือ ทำไร่ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ และจักสาน คนในชุมชนจะรักใคร่กลมเกลียวกันดี และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่เนื่องจากประชาชนประกอบอาชีพหลัก คือการทำไร่ข้าวโพด และการทำไร่ข้าวโพดก็อาศัยแหล่งน้ำจากธรรมชาติเพียงอย่างเดียว ประกอบกับพื้นที่ทำกินได้ทำติดต่อกันมานาน ทำให้ดินเสื่อมสภาพขาดแร่ธาตุและถ้าปีใดฝนแล้ง พืชทางการเกษตรก็จะเสียหาย จึงทำให้ประชาชนในหมู่บ้านป่าอ้อยค่อนข้างยากจน ถึงแม้ประชาชนในหมู่บ้านบางส่วนจะหันมาประกอบอาชีพเสริมโดยการปลูกผัก แต่เนื่องจากแหล่งน้ำมีจำกัด จึงให้ไม่เพียงพอต่อการปลูกผักของประชาชนในหมู่บ้าน อีกกรณีหนึ่งพื้นที่ทำกินของประชาชนบ้านป่าอ้อย ยังไม่มีเอกสารสิทธิ์ เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นของทางราชการ (ทหาร)

2. สภาพปัจจุบัน

สภาพปัจจุบันป่าไม้ในหมู่บ้านได้หมดลง เพราะประชาชนได้ถากถางเป็นแหล่งทำกินและไม่มีการปลูกต้นไม้ทดแทนการตั้งถิ่นฐานหรือการปลูกบ้านประชาชน ปลูกบ้านรวมกลุ่มอยู่กันเป็นคุ้ม ด้านการประกอบอาชีพ ปัจจุบันได้นำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาช่วยทดแทนแรงงานคน ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรของประชาชนเพิ่มมากขึ้น ทางด้านสังคมการอยู่ร่วมกัน ประชาชนพึ่งพากันได้เป็นเพื่อนบ้านที่ดี มีความสามัคคีกันดี ให้ความเคารพผู้อาวุโส ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะ ประชาชนมีการรวมกลุ่มในการทำงานหรือจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ ขึ้นเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้กับกลุ่มหรือหมู่บ้าน ด้านการศึกษา ประชาชนมีโอกาสเรียนรู้มากขึ้น เลือกรเรียนในสิ่งที่ตัวเองชอบหรือถนัด มีสถานศึกษาใกล้บ้านประชาชนในหมู่บ้านจบการ

ศึกษาสูงขึ้น ด้านสาธารณสุข สุขภาพของประชาชนในหมู่บ้าน มีสถานอนามัยใกล้บ้าน มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อ.ส.ม.) เข้าร่วมโครงการ 30 บาททุกโรค มีการส่งเสริมการเล่นกีฬา ด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีการขุดลอกคลองเพื่อกักเก็บน้ำ ทำฝายกั้นน้ำเพื่อใช้ทางการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของหมู่บ้าน ด้านโครงสร้างความจำเป็นพื้นฐานมีถนนลาดยางสะดวกสบาย การเดินทางคมนาคมสะดวกสบายขึ้น มีรถยนต์และรถโดยสารประจำทางระหว่างหมู่บ้านและอำเภอ มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน มีน้ำประปาใช้ มีการนำก๊าซหุงต้มมาใช้แทนฟืนหรือถ่าน มีโทรศัพท์ใช้ในการติดต่อสื่อสารสะดวกและรวดเร็วขึ้น ปัจจุบันบ้านป่าฮ้อยมีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด 2,150 ไร่ มีประชากรอาศัยอยู่ทั้งหมด 130 ครัวเรือน มีบ้านทั้งหมด 127 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 650 คน เป็นชาย 320 คน หญิง 330 คน สามารถแสดงจำนวนและร้อยละของประชากรตามตารางดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร(ข้อมูล 18 ธ.ค. 2544)

ลักษณะของประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	320	49
- หญิง	330	51
2. อายุ		
- ประชากรวัย 1 วัน – 3 ปีเต็ม	21	3
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	35	5
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	63	10
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	28	4
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	40	7
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	364	56
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	39	6
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	60	9
3. การศึกษา		
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	240	37
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	147	23
ระดับชั้นมัธยมศึกษา	95	15
ระดับชั้น ปวศ. (อนุปริญญา)	72	11
ระดับชั้นปริญญาตรี	5	1
อายุไม่ถึงเกณฑ์	21	3
คนไม่รู้หนังสือ	70	10

ตารางที่ 2 ลักษณะการประกอบอาชีพของประชาชนบ้านป่าอ้อยทั้งหมด 130 ครอบครัว

การประกอบอาชีพ	ครอบครัว	ร้อยละ
ทำไร่ข้าวโพด	120	28
ทำสวนน้อยหน่า	68	16
ทำสวนปลูกผัก	42	10
ทำนา	96	22
ค้าขาย	8	2
รับจ้างทั่วไป	75	17
รับราชการ	3	1
เลี้ยงวัวเนื้อและวัวนม	19	4

หมายเหตุ การประกอบอาชีพของประชาชนบ้านป่าอ้อยพบว่าแต่ละครอบครัวส่วนมากประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพ

แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

ปัจจุบันบ้านป่าอ้อยมีน้ำประปาใช้ในหมู่บ้านเป็นน้ำที่ได้จากบ่อบาดาล สำหรับแหล่งน้ำทำการเกษตร มีหนึ่งแห่ง ได้จากคลองหินลับ ซึ่งไม่พอเพียงต่อความต้องการของประชาชน บ่อน้ำตื้นและสระน้ำอยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านได้ใช้ประโยชน์เฉพาะผู้ที่เลี้ยงโคเนื้อ ใช้เป็นแหล่งน้ำให้โคกิน จุดเด่นของแหล่งน้ำก็คือ มีน้ำใช้ตลอดปี จุดด้อยก็คือ พื้นที่ทำการเกษตรของประชาชนส่วนมากอยู่ไกลแหล่งน้ำแห่งนี้ จึงทำให้ประชาชนในหมู่บ้าน ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติเพียงอย่างเดียว ถ้าปีไหนฝนแล้งจึงส่งผลกระทบต่อ การประกอบอาชีพ ฉะนั้นประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านค่อนข้างยากจน

ตารางที่ 3 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำตลอดปี	ไม่มีน้ำตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	4 บ่อ		/
บ่อน้ำบาดาล	12 บ่อ	/	
สระน้ำ	1 สระ		/
คลองน้ำ	1 แห่ง	/	
ฝายกั้นน้ำ	1 แห่ง	/	
หนองน้ำ	4 แห่ง		/

เศรษฐกิจทั้งหมดหมู่บ้าน

เศรษฐกิจของบ้านป่าอ้อย คือประชาชนส่วนมาก มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ได้แก่ ช่างและกรรมกร อาชีพทางการเกษตร มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด จำนวน 2,150 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ยังไม่มีเอกสารสิทธิ์ ผลผลิตทางการเกษตรจากหมู่บ้าน ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด พืชผักผลไม้ รายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 30,000 – 50,000 บาท/ปี

ตารางแสดงรายได้ของประชากรบ้านป่าอ้อย ทั้งหมด 130 ครัวเรือน/ปี (ข้อมูล วันที่ 15/12/44)

รายได้ (บาท)	ครอบครัว
30,000 – 40,000	84
40,001 - 50,000	46
รวม	130

สังคมประเพณีวัฒนธรรม

ความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้าน จะอยู่แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ผู้คนในหมู่บ้านจะมีความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเป็นครอบครัวขยาย เมื่อลูกหลานแต่งงานออกเรือน ไปก็จะแยกไปตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ ๆ กัน หรือบริเวณรั้วเดียวกัน ทำให้เกิดระบบเครือญาติในชุมชน จึงค่อนข้างมีความรักความสามัคคีกัน และให้ความเคารพผู้อาวุโสกว่า หรือผู้นำชุมชนที่ได้รับการยกย่อง วัฒนธรรมของหมู่บ้าน คือการมีวัฒนธรรมเดียวกัน ที่สืบทอดกันมาหลายปี สร้างความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นให้คนในหมู่บ้าน ความรู้สึกของคนในหมู่บ้านจะเป็นเหมือนพี่น้องพวกพ้องเดียวกัน แสดงความเป็นชาติเดียวกัน ประชาชนในหมู่บ้านส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ และในรอบหนึ่งปีในหมู่บ้านจึงมีการรวมกลุ่มการทำบุญ หรือประเพณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

- เดือนมกราคม ทำบุญขึ้นปีใหม่
- เดือนเมษายน ทำบุญประเพณีสงกรานต์
- เดือนกรกฎาคม ทำบุญประเพณีเข้าพรรษา
- เดือนตุลาคม ทำบุญประเพณีออกพรรษา ทอดกฐิน สาร์ทไทย
- เดือนพฤศจิกายน ทำบุญประเพณีลอยกระทง

การที่ชาวบ้านมีวัฒนธรรมประเพณี ที่เหมือนกันจึงทำให้ประชาชนในหมู่บ้านได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จึงทำให้ประชาชนในหมู่บ้านเกิดความรักความสามัคคีกันมาก ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สร้างความเข้มแข็งให้หมู่บ้านป่าอ้อยอย่างแท้จริง

ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม กรณีศึกษานบ้านป่าอ้อย หมู่ที่ 12 ตำบลวังไทร อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

ผลการประเมินหน่วยระบบ A หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1. นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์ บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีความเข้าใจว่ารัฐบาลจัดตั้งโครงการนี้ขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือประชาชนในเรื่องเงินทุนในการประกอบอาชีพ เป็นการกระตุ้นเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน และให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ในการบริหารกองทุนตนเอง

2. เงิน 1 ล้านบาท จากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านพบว่าประชาชนร้อยละ 90 มีความเข้าใจว่าเงิน 1 ล้านบาท จากรัฐบาลจะเข้ามาช่วยเหลือประชาชนในเรื่องของเงินทุน เพื่อการประกอบอาชีพ และใช้เป็นเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านได้ และเข้าใจเงิน 1 ล้านบาทที่ได้มา รัฐบาลให้มาเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ และเงิน 1 ล้านบาท ที่ได้ควรจะต้องอยู่ต่อไป ด้วย การกู้เงินและชำระคืนเพื่อให้สมาชิกคนอื่น ๆ ได้กู้ต่อไปหากสมาชิกของกองทุนทุก ๆ คน รักษาสัญญาและมีความซื่อสัตย์ในการชำระคืน

3. คณะกรรมการหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย พบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่านโยบายดังกล่าวเกิดขึ้น เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของประชาชน เพื่อช่วยเป็นทุนในการประกอบอาชีพ และเพื่อช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระบบให้เกิดการหมุนเวียนเงินมากขึ้น และที่สำคัญของโครงการกองทุนหมู่บ้านที่เกิดขึ้นเท่ากับเป็นการทดสอบความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนตนเอง

4. เงินที่ผู้กู้ชำระคืน จากการสัมภาษณ์สมาชิก และคณะกรรมการกองทุนบ้านป่าอ้อย พบว่าสมาชิกผู้กู้มีความเห็นตรงกันว่า ทุกคนควรชำระคืนเงินให้กับกองทุนตามที่กำหนด เพราะการกู้เงินจากกองทุนเป็นการกู้ยืมที่เสียดอกเบี้ยต่ำ การรักษาสัญญาในการชำระคืนเท่ากับเป็นการสร้างเครดิตในการกู้ยืมครั้งต่อไป และเงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะเป็นการหมุนเวียนให้สมาชิกคนอื่น ๆ กู้ต่อไป

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า การคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย เป็นไปตามระเบียบของกองทุนทุกประการ ผู้กู้ทุกรายมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ระเบียบกองทุน กำหนด

จุดเด่น คือพิจารณาจากโครงการและความเป็นไปได้

จุดด้อย คือบางโครงการน่าจะพิจารณาการส่งเงินต้นและดอกเบี้ยให้มีระยะเวลาสั้นลงเช่น อาทิพี่ค้าขาย เนื่องจากการค้าขายมีเงินหมุนเวียนในการดำเนินกิจการตลอดเวลา

2. กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า การทำบัญชีของกองทุนมีเหรียญกษาปณ์ของกองทุน เป็นผู้รับหน้าที่ในการทำบัญชี ซึ่งบุคคลที่รับผิดชอบในส่วนที่ทำบัญชี ก็พอมีประสบการณ์ในการ จัดทำบัญชีมาก่อน ทำให้การจัดทำบัญชีของกองทุนมีความถูกต้อง และถ้ามีปัญหาที่จะขอคำปรึกษาครู ซึ่งเป็นประธานของกองทุน

จุดด้อย คือความรู้ในการทำบัญชีของเหรียญกษาปณ์อยู่ในระดับพื้นฐาน ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อที่จะนำไปถ่ายทอดให้กับคณะกรรมการชุดต่อไป

3. การแนะนำวิธีทำธุรกิจ พบว่า ทางคณะกรรมการกองทุนได้แนะนำสมาชิกผู้กู้ว่าเงินที่ กู้ยืมจากกองทุนให้สมาชิกทุกคน นำเงินที่กู้ยืมจากกองทุนให้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ที่ขอกู้ และมีการตั้งคณะกรรมการติดตามผลหลังจากสมาชิกกู้เงินจากกองทุนไประยะหนึ่ง

จุดด้อย คือยังไม่มีหน่วยงานเข้ามาช่วยคณะกรรมการในการแนะนำวิธีประกอบกิจการที่มี ศักยภาพกว่าที่สมาชิกทำอยู่

4. การรับชำระหนี้ พบว่ายังไม่สามารถประเมินได้ เนื่องจากระเบียบกองทุนบ้านป่าอ้อย กำหนดให้ชำระเงินกู้จากกองทุนคืนเป็นรายปี ขณะนี้ยังไม่ครบกำหนด

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

- จำนวนผู้กู้เงินจากกองทุนในปัจจุบันมีทั้งหมด 61 คน จากสมาชิกทั้งหมด 79 คน
- จุดเด่น สมาชิกสามารถกู้เงินได้ทั้ง 100% จากจำนวนผู้ขอกู้ทั้งหมด

จุดด้อย สมาชิกบางรายไม่พอใจกับการอนุมัติเงินกู้ของคณะกรรมการเพราะไม่ได้ ตามวงเงินที่ตนเองขอกู้ไป

- ยอดเงินที่ให้สมาชิกกู้ไปทั้งหมด 950,000 บาท (เก้าแสนห้าหมื่นบาทถ้วน)

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- จำนวนสมาชิกผู้กู้ได้ 61 คน

- จำนวนทุนสะสมปัจจุบัน (กรกฎาคม 2545) 83,000 บาท (แปดหมื่นสามพัน บาทถ้วน)

- การขยายกิจการของผู้พบว่าสมาชิกที่กู้ยืมเงินจากกองทุน ได้นำเงินกู้จากกองทุนไปเป็นทุนสำรองในการประกอบอาชีพของตัวเอง ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวบ้านคือ อาชีพการเกษตร เช่น การเช่าพื้นที่ในการเพาะปลูกเพิ่มขึ้น เป็นต้น

3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็งจากการศึกษา เนื่องจากบ้านป่าอ้อยมีกองทุนอยู่แล้วคือ กองทุนสัตว์ปีกและกองทุนปุ๋ยเพื่อการเกษตร จากสำรวจข้อมูลทำให้ทราบว่า การบริหารจัดการของคณะกรรมการทำให้กิจการของกองทุนเติบโต และการเข้ามาของกองทุนบ้านป่าอ้อย น่าจะมีศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุนที่ดี เนื่องจากกรรมการของกองทุนที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านได้เข้ามาทำการบริหารกองทุนหมู่บ้านด้วย

- ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ บ้านป่าอ้อยมีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ เช่นกลุ่มสัตว์ปีก และกลุ่มปุ๋ยเพื่อการเกษตร และการมีกองทุนหมู่บ้านเข้ามาเพิ่มน่าจะเป็นการช่วยเสริมให้หมู่บ้านมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

1. ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้กู้ จากการสัมภาษณ์ผู้กู้แต่ละราย พบว่าผู้กู้ประมาณ 90 % มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานอยู่แล้ว เพราะที่บ้านป่าอ้อยมีกองทุนให้สมาชิกในหมู่บ้านกู้ยืมอยู่ก่อนแล้วทั้ง 3 กองทุนคือ กองทุนกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ปีก กองทุนปุ๋ยเพื่อการเกษตร กองทุนกลุ่มแม่บ้าน ทำให้กิจการของผู้กู้เป็นไปตามปกติ ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศในปัจจุบัน

2. ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว พบว่า สมาชิกผู้กู้ ประมาณ 85% มีความสามารถและมีความรู้ในการดำเนินงานพอสมควร เนื่องจากมีประสบการณ์มาก่อน เช่น กู้เงินไปเป็นทุนเพื่อการเกษตร ส่วนใหญ่ประชาชนในหมู่บ้านมีอาชีพทางการเกษตรอยู่ก่อนแล้ว เงินที่กู้ยืมจากกองทุนมาก็นำมาเพื่อเป็นขยายกิจการของตัวเองต่อไป

3. มีสมาชิกบางคนนำเงินกู้ยืมจากกองทุนไปชำระหนี้ที่นอกกรอบให้กับนายทุน

4. อาชีพหลักของสมาชิกผู้กู้ พบว่า ผู้กู้แต่ละรายจะประกอบอาชีพหลักที่คล้ายกัน คือ อาชีพทางการเกษตร คือทำไร่ข้าวโพด ทำสวนน้อยหน่า เลี้ยงสัตว์

5. รายของครอบครัวพบว่าผู้กู้แต่ละรายมีรายได้ของครอบครัวที่แตกต่างกัน โดยเฉลี่ยต่อปีแต่ละครอบครัวมีรายได้ประมาณครอบครัวละ 30,000 – 50,000 บาท ต่อปี

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1. จำนวนเงินกู้จากกองทุน พบว่าสมาชิคนำเงินที่ได้ไปประกอบกิจการที่ตนเองได้เสนอโครงการเอาไว้ เพื่อที่จะทำให้มีรายได้ จะได้นำเงินที่ได้มาใช้คืนให้กับกองทุน และกิจการส่วนใหญ่ที่สมาชิคนำไปทำก็เป็นอาชีพที่สมาชิกเองมีประสบการณ์อยู่แล้วจึงทำให้เป็นการลดความเสี่ยงในการลงทุน

2. เงินอื่น ๆ พบว่าผู้กู้ได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐ คือ กรมประชาสงเคราะห์จากกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมคือ เงินสนับสนุนกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ปีก เมื่อปี พ.ศ.2542 จำนวน 60,000 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 50 คน และมียอดเงินปัจจุบัน 130,000 บาท และการมีกองทุนหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านและสมาชิกมีทางเลือกในการกู้ยืมเงินที่มีอยู่ในหมู่บ้าน

3. สถานที่และวัตถุดิบพบว่า สมาชิกผู้กู้มีสถานที่ทำการประกอบอาชีพทางการเกษตรอยู่ในหมู่บ้าน แต่วัตถุดิบบางตัวต้องหามาจากข้างนอก อย่างเช่น ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช

4. เทคนิควิธีการทำงาน พบว่า ส่วนมากการดำเนินกิจการของสมาชิกผู้กู้แต่ละรายจะทำตามประสบการณ์ของตนเองซึ่งจะมีเทคนิคที่แตกต่างกันไป แล้วแต่จะได้รับการถ่ายทอดจากแหล่งข้อมูล

5. กำลังในการทำงาน พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่จะมีกำลังทำงาน โดยใช้แรงงานจากสมาชิกของครอบครัวจะมีการจ้างงานมาช่วยเป็นครั้งคราวเพราะกิจการที่สมาชิกผู้กู้ที่ดำเนินการอยู่ส่วนมากเป็นกิจการขนาดเล็ก

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1. การดำเนินกิจการ จากการสำรวจผู้กู้แต่ละรายพบว่าผู้กู้ที่ทำการประกอบอาชีพทางการเกษตรจะนำเงินกู้ไปเป็นทุนเช่น นำเงินไปซื้อเมล็ดพันธ์ ค่าไถ ค่าปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เป็นต้น

2. การตลาดที่ดีพบว่า สมาชิกผู้กู้แต่ละราย สมาชิกจะนำผลผลิตทางการเกษตรไปจำหน่ายที่ตลาดปากช่องเพราะอยู่ใกล้ที่สุด และการคมนาคมสะดวก ทำให้ผลผลิตเสียหายน้อย

3. การทำบัญชี พบว่าผู้กู้แต่ละรายไม่มีการทำบัญชีที่ถูกต้อง เนื่องจากไม่มีความรู้ในเรื่องการทำบัญชีจึงทำให้เกิดความเบื่อหน่าย และขาดการทำบัญชีทำให้ไม่ทราบถึงผลกำไรในการดำเนินกิจการว่าจะคุ้มกับการลงทุนหรือไม่

4. การวิเคราะห์และการประเมินพบว่า สมาชิกไม่มีการประเมินโครงการของตนเองว่าคุ้มกับการลงทุนและเวลาที่เสียไปหรือไม่

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

- รายได้เป็นเงิน พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนมีรายได้เพิ่มขึ้น 30% เนื่องจากการขายผลผลิตและไม่ต้องเสียดอกเบี้ย ที่แพงให้แก่รายทุน แต่ก็มีสมาชิกบางส่วนยังมีรายได้ไม่เปลี่ยนแปลงเพราะกิจการยังไม่สามารถสร้างรายได้ เช่น กลุ่มผู้กู้เงินไปเลี้ยงสัตว์ เช่น โคเนื้อ โคนม

- ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ พบว่า ผู้กู้ที่ทำการเลี้ยง โคเนื้อ และ โคนม ซึ่งกำลังเพาะเลี้ยงให้เติบโตและสามารถขยายได้ในอนาคต

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่

- สมาชิกผู้กู้แต่ละราย ลดการเป็นหนี้ในระบบ ทำให้ไม่ต้องกังวลว่าผลผลิตที่ได้จะไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ต่อรายทุน

- การขยายกิจการพบว่า ผู้ที่สามารถขยายกิจการที่เห็นได้ชัด คือการทำไร่ข้าวโพด เนื่องจากสมาชิกรายหนึ่งไปเช่าพื้นที่เพาะปลูกเพิ่ม 3 ไร่ ส่วนอาชีพอื่นยังไม่พบ

3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

- สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนมีการพึ่งตัวเอง สมาชิกมีการปลูกหญ้าไว้ให้โคนมของตนเองได้กิน และมีการผลิตเครื่องสับหญ้าใช้ในฟาร์มของตนเอง

- สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเอง อย่างยั่งยืน นายสมศักดิ์ พันธุ์กลาง สามารถปลูกหญ้าไว้ให้โคนมของตนเองได้กิน และมีการผลิตเครื่องสับหญ้าเพื่อใช้ในฟาร์ม และจำหน่าย ทำให้ลดต้นทุนในการผลิตและเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับตนเอง

- สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนมีความสามัคคีกันมากขึ้น เพราะประชาชนมีการรวมกลุ่มกันทำงานเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เช่นกลุ่มผู้เลี้ยง โคเนื้อ

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัด ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้งสองหน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอหน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้เงินจากกองทุน บ้านป่าอ้อย ไปประกอบอาชีพ คือ อาชีพทางการเกษตร ปลูกพืช ทำไร่ข้าวโพด 31 ราย, เลี้ยงโคนเนื้อ 17 ราย เลี้ยงโคนนม 2 ราย และค้าขาย 8 ราย

1. อาชีพทำไร่ข้าวโพด การใช้ปัจจัยนำเข้าที่ดีด้านคุณสมบัติ และปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่เงินลงทุนเพื่อนำมาใช้ประกอบการที่เพียงพอ เช่น ค่าเมล็ดพันธุ์ ที่มีคุณภาพ ค่าปุ๋ย ค่ายาฆ่าแมลง ค่าไถไร่

- การมีกระบวนการที่ดีได้แก่ เมื่อใกล้ฤดูปลูกข้าวโพด ช่วงประมาณปลายเดือนเมษายน ต้องมีการไถไร่เพื่อเตรียมดินไว้เพาะปลูก การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้หยอดข้าวโพดแทนแรงงานคนที่รวดเร็วขึ้นเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย

- การได้ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ ข้าวโพดให้ผลผลิตที่ดี ปริมาณที่เหมาะสม และขายได้ในราคาดีคุ้มกับการลงทุน

2. อาชีพเลี้ยงโคนเนื้อ

- ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินกู้ยืมจากกองทุนเพียงพอที่สามารถซื้อ โคนมาเลี้ยงได้

- การมีกระบวนการที่ดีได้แก่ มีการรวมกลุ่มระหว่างผู้เลี้ยง โคนเนื้อด้วยกัน เพื่อไปซื้อ โคนมาเลี้ยง เพื่อมีอำนาจต่อรองราคาเพื่อซื้อ โคนให้ได้ราคาไม่แพง มีการทำคอกโคที่ดูสุขภาพ ลักษณะ มีการทำโรงเรือนที่เก็บหญ้า หรือฟางแห้ง ไว้ให้โคกินในฤดูแล้ง

- การได้ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ โคนมีสุขภาพแข็งแรง อ้วน สมบูรณ์ ขายได้ราคาดี

3. อาชีพเลี้ยงโคนนม

- ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินกู้ยืม จากกองทุนเพื่อนำมาลงทุนสำรองใช้จ่ายในกิจการเดิมที่มีอยู่ก่อนแล้ว

- มีกระบวนการที่ดีได้แก่ มีการผลิตเครื่องตัดหญ้า ตัดฟาง ขึ้นเองเพื่อลดรายจ่าย มีการทำโรงเรือนเก็บฟางแห้งไว้ให้โคกินในฤดูแล้ง มีการให้อาหาร โคนปริมาณที่พอเหมาะของโคแต่ละตัว

- ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ แม่โคสามารถผลิตน้ำนมได้ปริมาณที่พอเหมาะคืออย่างน้อยโคหนึ่งตัวต้องได้น้ำนมโค 20 กิโลกรัม/วัน

4. อาชีพค้าขายของชำ

- ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินทุนที่กู้ยืมจากกองทุนเพื่อนำมาลงทุนสำรองใช้จ่ายในกิจการเดิมที่ประกอบการอยู่ก่อนแล้ว

- มีกระบวนการที่ดีได้แก่ มีการแสวงหาสินค้าที่จะนำมาขายในหมู่บ้าน จากหลาย ๆ ที่เพื่อนำมาเปรียบเทียบราคา เพื่อจะซื้อสินค้ามาขายที่ได้ราคาถูก มีการจัดร้านค้าให้สะอาด จัดสินค้าเป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกในการขาย

- ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ ร้านค้ามีสินค้าหลากหลาย และปริมาณเพิ่มขึ้น สินค้าเพียงพอต่อผู้บริโภคภายในหมู่บ้าน ทำให้การค้าขายดีมีกำไรมากขึ้น

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ กรณีศึกษานานป่าอ้อย เพื่อทราบว่า บรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

1. การเกิดกองทุน พบว่า การเกิดกองทุน 1 ล้านบาทในหมู่บ้านป่าอ้อยนั้นสามารถช่วยแก้ปัญหาในหมู่บ้านได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ ประชาชนในหมู่บ้านลดการเป็นหนี้ในระบบของนายทุน ที่มีดอกเบี้ยสูงแต่อาชีพของประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ ยังอาศัยธรรมชาติอยู่มาก เพราะการทำไร่ ทำสวน ของประชาชน แหล่งน้ำมีไม่เพียงพอ จากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้าน อยากให้รัฐบาลส่งวิทยากรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพเสริม เพื่อให้เกิดรายได้โดยไม่ต้องรอผลผลิตจากการเกษตรเพียงอย่างเดียว

2. ระบบการบริหารกองทุนพบว่า การบริหารกองทุนของหมู่บ้านป่าอ้อยค่อนข้างมีประสิทธิภาพสูง เพราะว่าได้ประชาชนกองทุนและคณะกรรมการที่เข้มแข็ง และสมาชิกทุกคนก็ให้ความร่วมมือ

3. การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านขาดโอกาสในการเรียนรู้เพราะในหมู่บ้านไม่มีห้องสมุดในการค้นคว้า ขาดหอกระจายข่าว ในการประชาสัมพันธ์

4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจพบว่า ประชาชนได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มีการนำเอาหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้กู้

5. การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า คณะกรรมการมีความรู้ และความยุติธรรม และสมาชิกภายในชุมชนหรือหมู่บ้านมีความสามัคคีกันดี มีการรวมกลุ่มกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

1. ปัจจัยด้านบวกพบดังนี้

- การมีคณะกรรมการกองทุนที่เข้มแข็ง
- การมีความสามัคคีในหมู่บ้าน

- การมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- การมีผู้นำหมู่บ้านที่มีคุณธรรม
- มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก

2. ปัจจัยด้านลบพบดังนี้

- มีประชาชนในหมู่บ้านจำนวนมากไม่ได้เรียนหนังสือ อ่านหนังสือไม่ออก ขาดการเรียนรู้

- ปัญหาด้านการพนัน เช่น หวยได้ดิน เล่นไพ่
- ปัญหาด้านยาเสพติด เช่น สุรา ยาบ้า

การเกิดองค์กรและเครือข่ายของการเรียนรู้

การเกิดองค์กรและเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพเหมือนกัน เกิดการรวมกลุ่มภายในหมู่บ้าน หรือ ตำบล เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน เพื่อนำความรู้นั้นมาใช้ในการประกอบอาชีพของตน

ความเข้มแข็งของชุมชน

1. ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า

- ประชาชนในชุมชนนั้น หรือหมู่บ้านมีแหล่งเงินทุนกู้ยืมในการประกอบอาชีพ เป็นเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน

- ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านให้สามารถบริหารจัดการกองทุนเอง
- เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถ และการแก้ไขปัญหา

ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

- เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน
- กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ

2. ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

- ประชาชนในท้องถิ่นต้องมีรายได้เพิ่มขึ้น
- ต้องให้คนในชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชน

ด้วยตนเอง

- คนในชุมชนต้องถือคุณประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- ต้องมีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน หน่วยราชการ และเอกชน

บทที่ 5

สรุปอภิปรายและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย หมู่ 12 ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

สรุป

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. ศึกษาว่าในท้องถิ่นชุมชนมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างเสริมรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิก
2. ศึกษากระบวนการบริหารจัดการกองทุน โดยบุคลากรในหมู่บ้านหรือชุมชนเอง
3. ศึกษากระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กองทุนหมู่บ้านสามารถสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้จริงหรือไม่
5. เพื่อทราบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อกองทุนและปัจจัยต่างๆ ทั้งด้านบวก และด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว เพื่อส่งเสริมหรือปรับปรุงเพื่อให้กองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย ให้บรรลุตามจุดประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อยผู้ทำสารนิพนธ์มีขั้นตอนดำเนินการประเมินโครงการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาระเบียบ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
2. เข้าไปศึกษาสภาพการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยและเป็นอุปสรรคในการจัดตั้งกองทุน
3. ผู้เขียนสารนิพนธ์ได้ใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซิฟฟ์โมเดล”
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ทำสารนิพนธ์โดยอาศัยข้อมูลจาก แบบ บร.1 – บร. 12 บางส่วน ทำการเก็บข้อมูล ร่วมกับข้อมูลอื่น ๆ ที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ สังเกต ฯลฯ

5. นำข้อมูลที่ได้มาประมวลสังเคราะห์ตามประเด็นที่ต้องเขียนสารนิพนธ์ทั้งทางด้านบวกและด้านลบ

ผลการดำเนินการ

ผลการดำเนินการ กรณีบ้านป่าอ้อย หมู่ 12 ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการดำเนินการทั้ง 2 ระบบ คือ ระบบ A และระบบ B สรุปได้ดังนี้

ผลการดำเนินการหน่วยระบบ A คือ หน่วยบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้พบว่า

1. ประชาชนและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ว่ารัฐบาลจัดตั้งโครงการนี้ขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือประชาชนในเรื่องเงินทุน เพื่อประกอบอาชีพ
2. เงิน 1 ล้านบาท ที่ทางรัฐบาลจัดสรรให้นั้นควรอยู่ต่อไปเพราะกองทุนหมู่บ้านนอกจากจะเป็นแหล่งเงินหมุนเวียนแล้วยังเป็นเวทีฝึกการบริหารจัดการให้กับคนในหมู่บ้านได้อีกด้วย
3. ทักษะคิดของประชาชนของหมู่บ้านป่าอ้อย ที่มีต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึก ภูมิใจที่รัฐบาลมองเห็นความสำคัญกับปัญหาความยากจนของคนในประเทศ และที่สำคัญโครงการกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้นเท่ากับเป็นการทดสอบความสามารถของคณะกรรมการในการบริหารจัดการกองทุนเอง
4. กระบวนการคัดเลือกสมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุน พบว่าผู้กู้ทุกรายมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กองทุนกำหนด
5. การทำบัญชี จะช่วยให้การตรวจสอบของคณะกรรมการง่ายขึ้น และการทำบัญชีที่ถูกต้องจึงมีความจำเป็น ดังนั้นควรมีการให้คณะกรรมการฝึกการทำบัญชี และประเภทของบัญชีที่มีอยู่ในกองทุนได้แก่ บัญชีรายรับ บัญชีรายจ่าย (เงิน 1 ล้านบาท) บัญชีรายรับ – รายจ่าย (เงินออม) บัญชีคุมทะเบียนคำขอกู้ บัญชีคุมลูกหนี้รายตัว

ผลการประเมินของหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายพบว่า

1. ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการของผู้กู้ส่วนใหญ่ มีประสิทธิภาพดำเนินกิจการอยู่แล้วทำให้กิจการของผู้กู้เป็นไปตามปกติ
2. ความรู้ความสามารถของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้มีความสามารถในการดำเนินกิจการพอสมควร เนื่องจากมีประสบการณ์มาก่อน เช่น ผู้ก้นำเงินมาเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ
3. อาชีพหลักของผู้กู้ พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านป่าอ้อยมีอาชีพส่วนใหญ่ที่คล้ายกันคือ อาชีพทางการเกษตร เช่น ทำไร่ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์

4. รายได้ของครอบครัวผู้กู้ พบว่ามีความแตกต่างกันไป แล้วแต่นาชนิดกิจการของผู้กู้แต่รายได้โดยเฉลี่ยของผู้กู้ต่อรายปีคือประมาณ 30,000 – 50,000 บาทต่อปี

5. การทำบัญชี ช่วยทำให้สมาชิกทราบว่ากิจการของตนเองมีกำไรหรือไม่ และเป็นการช่วยให้มีการประเมินโครงการของตนเองที่ทำอยู่ แต่สมาชิกของกองทุนบ้านป่าอ้อยมีการทำบัญชี 15 คน เพราะเป็นคนที่ค่อนข้างจะมีความรู้และเห็นความจำเป็นของการทำบัญชี แต่เป็นการทำบัญชี รายรับรายจ่ายเท่านั้น

อภิปรายผล

การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย หมู่ 12 ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา บรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

1. กองทุนบ้านป่าอ้อยเกิดขึ้น ได้พบว่าประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนให้ความร่วมมือกัน และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของราชการ เช่น พัฒนาการอำเภอ

2. การบริหารกองทุนบ้านป่าอ้อยมีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน กล่าวคือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่กันทำงานอย่างถูกต้องและได้ประธานกองทุนที่มีศักยภาพ มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม และมีลักษณะการเป็นผู้นำที่ดี

3. มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนบ้านป่าอ้อย เปิดโอกาสให้คนในหมู่บ้านหรือชุมชนมีการแสดงความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างสม่ำเสมอ เช่น ทุกวันที่ 5 ของเดือน จะมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนในหมู่บ้าน แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่

4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในชุมชนบ้านป่าอ้อย มีการรวมตัวเป็นกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ปีก กลุ่มกองทุนปุ๋ยเพื่อการเกษตร อยู่ก่อนแล้ว ซึ่งการเข้าของกองทุนหมู่บ้านจะช่วยเสริมให้การรวมตัวของกลุ่มอาชีพขยายตัวออกไปได้อีก และน่าจะมีการรวมกลุ่มอาชีพอื่นอีกอย่างเช่น กลุ่มผู้เลี้ยง โคเนื้อ

5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนในท้องถิ่น พบว่าคนในชุมชนบ้านป่าอ้อย มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1. ปัจจัยด้านบวก

จากประสบการณ์ที่ผ่านมาของคนในหมู่บ้านที่ประสบความล้มเหลวมาก่อน การรวมกลุ่มและการบริหาร จึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่เกิดปัญหาเดิมเดิม เช่น

- กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ปีก
- กลุ่มกองทุนนุ้ยเพื่อการเกษตร

2. ปัจจัยด้านลบ

- คนในชุมชนบางกลุ่ม ยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของนายทุน ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างแพง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียน
- ประชาชนบางกลุ่มยังเล่นการพนัน เล่นไพ่ เล่นหวยใต้ดิน ซึ่งปัจจุบัน เดือนหนึ่ง ๆ มีการเล่นหวยกันถึง 4 ครั้ง คือ ทุกวันที่ 1,10,16,20 ของเดือน
- อาชีพของประชาชนในชุมชนยังพึ่งพาธรรมชาติอยู่มาก ถ้าปีไหนฝนไม่ตกตามฤดูกาลที่ส่งผลทางการเกษตรของคนในชุมชนก็ได้รับความเสียหาย

การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานในกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อย ผู้ทำสารนิพนธ์ได้มีส่วนช่วยสร้างเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ภายในชุมชนได้แก่ กลุ่มผู้เลี้ยงวัวเนื้อ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความเข้มแข็งแก่แรง ในการดำเนินโครงการตลอดจนสร้างเครือข่ายกับองค์กรนอกชุมชน คือให้ประชาชนในหมู่บ้านที่เลี้ยงวัวอยู่ก่อนแล้ว และกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนที่ซื้อวัวมาเลี้ยงให้มีการรวมกลุ่ม โดยการเชิญวิทยากรจากกรมปศุสัตว์มาให้ความรู้ แนะนำการเลี้ยงวัว การบำรุงรักษาการเก็บอาหาร การตลาด ตลอดจนการค้าประกันกลุ่ม ให้มีการประสานงานกัน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสามัคคี เพื่อเป็นฐานให้เศรษฐกิจในชุมชนเข้มแข็งขึ้น

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในทัศนะของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

ความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนบ้านป่าอ้อย มีดังนี้

1. ความรัก ความผูกพัน และความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ของคนในหมู่บ้าน ความผูกพันซึ่งกันและกันนี้เองทำให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจทำงานเพื่อชุมชน อย่างแท้จริง
2. การจัดตั้งกลุ่มทำงานนับว่าเป็นรูปแบบการทำงานที่ประสบความสำเร็จ และมันคงมีการจัดการและบริหารกลุ่มที่ดี
3. การที่มีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ มีความยุติธรรม มีการส่งเสริมให้คนในชุมชนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ กล่าวคือ เมื่อเกิดปัญหาต้องฝึกแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อการบริหารกองทุนผ่านช่วงเวลาไประยะหนึ่ง และเมื่อมีสมาชิกมาขอกู้เงินและนำไปประกอบอาชีพทำให้เกิดรายได้ และสามารถนำเงินส่งคืนทั้งต้นและดอกเบี้ย ก็จะทำให้กองทุนเติบโตขึ้น และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านต่อไป แต่ในขณะนี้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านป่าอ้อยยังไม่มีชำระคืนเพราะยังไม่ครบสัญญา แต่คาดว่าสมาชิกน่าจะนำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยมาชำระได้ตามกำหนด

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจภายในชุมชนเข้มแข็งกว่าเดิม

3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขขึ้นภายในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน กรณีศึกษาระเบียบข้อบังคับกองทุนบ้านป่าอ้อย หมู่ 12 ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 คือระเบียบข้อบังคับข้อที่ 11 ว่าด้วยผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกภาพ อาจยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกเป็นสมาชิกใหม่ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นผู้ขาดจากการเป็นสมาชิกติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี ขอเสนอว่าผู้ขาดจากการเป็นสมาชิกหนึ่งปีถึงมีสิทธิ์ขอกลับมาสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้นั้น อาจนานเกินไปหากให้เปลี่ยนมาเป็นหกเดือนน่าจะเหมาะสมกว่า

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 คือระเบียบข้อบังคับข้อที่ 38 ว่าด้วยอัตราดอกเบี้ย (1) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละหนึ่งบาทต่อเดือน นั้นค่อนข้างสูง ควรที่จะมีการพิจารณาให้ปรับอัตราดอกเบี้ยให้ต่ำลง

2. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงการบริหารจัดการกองทุนฯ ของคณะกรรมการกรณีศึกษาบ้านป่าอ้อย หมู่ 12 ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 การบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนฯ ของหมู่บ้านป่าอ้อยพบว่า อำนาจสิทธิ์ขาดจะอยู่กับคณะกรรมการผู้ขาย สมควรจะมีการกระจายอำนาจมาให้ฝ่ายสตรีบ้าง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรให้คณะกรรมการกองทุนทุกคนควรศึกษาระเบียบข้อบังคับของกองทุนให้เข้าใจมากกว่าเป็นอยู่ เพราะเวลาที่สมาชิกขอคำปรึกษาจะได้ให้คำปรึกษากับสมาชิกได้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 คือเรื่องของเวลาคณะกรรมการควรรักษาเวลา คือให้เข้าประชุมตามกำหนดหรือตรงเวลาให้มากกว่านี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 เวลาที่มีการประชุมใหญ่ คณะกรรมการทุกคนควรช่วยกันประชาสัมพันธ์ ให้สมาชิกหรือประชาชนในหมู่บ้านทราบโดยทั่วถึง เพราะบ้านป่าอ้อยยังไม่มีหอกระจายข่าว อาศัยคณะกรรมการ ฝ่ายประชาสัมพันธ์คนเดียวคงเป็นเรื่องยากที่จะทราบทั่วถึงกันทุกบ้าน

3. ข้อเสนอแนะ การนำเงินกู้จากกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง เพื่อไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนควรรวมกลุ่มกันให้มากกว่านี้ กล่าวคืออยากให้สมาชิกที่กู้เงินจากกองทุนเพื่อพัฒนาอาชีพที่เหมือนกัน เช่น กลุ่มผู้กู้เงินที่ซื้อโคเนื้อมาเลี้ยงในหมู่บ้านป่าอ้อย พบว่ามีทั้งหมด 17 ราย อยากให้ผู้กู้เงินทั้งหมด 17 ราย รวมกลุ่มกัน โดยนำเงินกู้จากกองทุนมารวม หรือตั้งกันเป็นกลุ่ม แล้วซื้อโคมาเลี้ยงด้วยกัน โดยแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ ถ้าสามารถทำอย่างนี้ได้ก็จะทำให้เรามีอำนาจต่อรองจากพ่อค้า เพราะเราซื้อในจำนวนมากและจะได้ราคาสูงกว่าปกติ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนไปพัฒนาอาชีพควรมีการทำบัญชีด้วย เพราะการสัมภาษณ์พบว่าไม่มีการจัดทำบัญชี

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 คือสมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนไปพัฒนาอาชีพของตนเองนั้นให้นำเงินกู้ออกไปพัฒนาอาชีพจริงๆ ยังพบว่าบางรายนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทำสารนิพนธ์ หลังจากเข้าไปศึกษาและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดิกรณีศึกษากองทุนบ้านป่าอ้อย หมู่ 12 ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ถึงแม้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนจะต้องลดปัญหาการเป็นหนี้ในระบบให้กับประชาชนได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังมีประชาชนบางส่วนยังไปอาศัยกู้เงินนอกระบบอยู่ เพราะการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองมีข้อจำกัดกู้ยืมได้ค่อนข้างน้อย ทำให้ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ไม่เพียงพอต่อการลงทุนจึงกู้เงินจากเอกชน หรือนายทุนอยู่ จึงอยากเสนอแนะว่าถ้าการบริหารไปสักระยะหนึ่ง ถ้ากองทุนมีกำไรอยากให้เห็นวงเงินกู้ให้มากกว่านี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 หน่วยงานของรัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคีกันอย่างแท้จริง หน่วยงานของรัฐบาลต้องเสียสละอย่างจริงจัง และตั้งอยู่บนความยุติธรรมการทำงานมิได้ทำอย่างผิวเผินตามหน้าที่ แต่ต้องทำอย่างจริงจัง ให้ชุมชนรักษาความสามัคคีของชุมชนที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 หน่วยงานของรัฐควรส่งวิทยากรไปช่วยพัฒนา ภูมิปัญญาดั้งเดิมให้ผนวกกับภูมิปัญญาใหม่ที่ทันสมัยเพื่อให้เศรษฐกิจของชุมชนเข้มแข็ง และยั่งยืนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนสามารถยื่นหัชคอยู่ได้ โดยการดึงความรู้ความสามารถของคนในหมู่บ้านหรือชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของชุมชน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 5 ส่งเสริมให้รักษาวัดนธรรมประเพณีของชุมชนให้ยืนยาวสืบไป

ข้อเสนอแนะข้อที่ 6 พยายามอนุรักษ์ความเป็นอยู่ของชุมชนดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด และนานที่สุด โดยการชี้้นำให้คนในชุมชนเห็นตัวอย่างว่า ชุมชนของตนเองมีของดีที่สามารถถอดคนอื่นได้อย่างน่าภาคภูมิใจ ทั้งทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาของชุมชน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 7 ส่งเสริมการทำงานกลุ่มให้เป็นระบบทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่จะตั้งขึ้นใหม่ ให้คนทุกวัยมีกิจกรรมสร้างสรรค์ในชุมชน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 8 ส่งเสริมผู้นำทุกกลุ่มให้มีความเสียสละ เพื่อก่อตั้งอย่างแท้จริงให้เป็นตัวอย่างที่ดีของสมาชิก

ข้อเสนอแนะข้อที่ 9 การที่นำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าไปใช้ในชุมชนอย่างรวดเร็ว อาจทำลายวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาดั้งเดิม ให้เลือนหายไปมากที่สุด ควรพัฒนาด้วยความระมัดระวัง

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงานสำหรับ
 อนุกรรมการสนับสนุนและติดตามระดับจังหวัดและระดับอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและ
 ดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านป้าอ้อย. 2544. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านป้าอ้อย. นครราชสีมา.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
 ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไข
 เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง
 ชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และ
 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- จังหวัดปทุมธานี,สำนักงาน. 2544. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9
 (2545 – 2549). ปทุมธานี: สำนักงานจังหวัดปทุมธานี, 2544.
- เจดีย์ว บุรีภักดีและคณะ, 2545. ชุมชนวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 1นนทบุรี: บริษัท
 เอส. อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- _____. 2545. ชุมชนวิชาการวิจัยชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1 นนทบุรี: บริษัท เอส. อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์
 จำกัด.
- _____. 2545. ชุมชนวิชาการนิพนธ์. พิมพ์ครั้งที่ 1นนทบุรี: บริษัท เอส. อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์
 จำกัด.
- ไมตรี วสันตวิงษ์, บรรณาธิการ. 2542. ขั้นพื้นฐานการพัฒนาธุรกิจด้วยตัวเอง. กรุงเทพฯ.
- วัฒนธรรมไทย: วัฒนธรรมไทย คือหัวใจของชาติ. 2544. (ธันวาคม 2544 – มกราคม 2545), 7 – 9
 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. วัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ.
 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์คุรุสภา.